

ประวัติจังหวัดมหาสารคาม

ประวัติจังหวัดมหาสารคาม

จังหวัดมหาสารคาม เป็นศูนย์กลางของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (สະຕິອຳສານ) เป็นมหามงคลนามที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๔) ทรงพระราชทานให้เป็นชื่อเมืองครั้งทรงโปรดเกล้าฯ ตั้งเมืองเมื่อวันที่ ๒๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๐๘ มีความหมายว่า ถิ่นฐานที่อุดมสมบูรณ์ด้วยความดีงามทั้งปวง มีท้าวมหาชัย (กวด) เป็นเจ้าเมือง

ท้าวมหาชัย (กวด) ได้พาผู้คนออกจากเมืองร้อยเอ็ดมาทางทิศตะวันตก ประมาณ ๑,๐๐๐ เส้น จึงหยุดตั้งอยู่บริเวณที่ดอน แล้วจัดพิธีการฝังเสาหลักเมือง บริเวณนั้นได้สร้างวัดชื่อวัดดอนเมือง แต่ราษฎรนิยมเรียกว่า “วัดข้าวฮ้าว” อยู่ได้ประมาณ ๖ เดือน เห็นว่าขาดแคลนแหล่งน้ำ จึงย้ายมาตั้งระหว่างกุดยางใหญ่ กับหนองกระทุ่ม ซึ่งเป็นชุมชนที่มีผู้คนอาศัยอยู่บ้างแล้ว คือบ้านจาน ประกอบกับห่างออกไปเล็กน้อยทางทิศตะวันตกก็มีหนองหัวช้าง (บริเวณทิศใต้วัดนาควิชัย) และถัดจากหนองกระทุ่มออกไปเล็กน้อย ก็เป็นห้วยคะคาง นับว่าเป็นชัยภูมิที่มีแหล่งน้ำสมบูรณ์ จึงได้ตั้งเป็นเมืองมหาสารคาม มีพระเจริญราชเดช (กวด) เป็นเจ้าเมืองคนแรก ส่วนท้าวบัวทองได้พาผู้คนจำนวนหนึ่งไปตั้งถิ่นที่อยู่บริเวณบ้านลาดริมฝั่งลำน้ำชี ตามที่ตนเห็นเหมาะสม และเสนอตั้งเป็นเมืองตั้งแต่แรก โดยเมืองมหาสารคามเมื่อแรกตั้งยังต้องขึ้นอยู่ในความดูแลบังคับบัญชาของพระขัติยวงษา (จั่น) เจ้าเมืองร้อยเอ็ด

พุทธศักราช ๒๔๕๖ หม่อมเจ้านพมาศ นวรัตน์ ได้รับการแต่งตั้งเป็นปลัดมณฑลประจำจังหวัด โดยความเห็นชอบของพระมหาอำมาตยาธิบดี (เส่ง วิริยะศิริ) และได้ย้ายศาลากลางจังหวัดมาตั้ง ณ ที่ศาลากลางหลังเดิมหรือที่ว่าการอำเภอเมืองมหาสารคามในปัจจุบัน ต่อมาในปี พุทธศักราช ๒๔๕๒ ได้ย้ายศาลากลางจังหวัดมาตั้งอยู่ ณ ที่ปัจจุบัน คือ บริเวณถนนเลียบเมืองมหาสารคาม – ร้อยเอ็ด ตำบลแวงน่าง อำเภอเมืองมหาสารคาม จากอดีตจนถึงปัจจุบันจังหวัดมหาสารคามมีผู้ดำรงตำแหน่งเจ้าเมืองและผู้ว่าราชการจังหวัดรวม ๕๑ คน

ข้อมูลเพื่อการพัฒนา

บรรยายสรุปจังหวัดมหาสารคาม

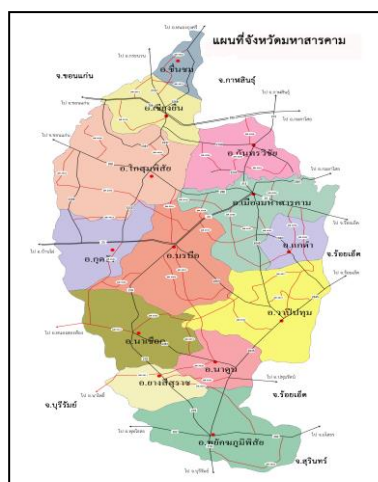
๑ ข้อมูลเพื่อการพัฒนา

๑.๑ ข้อมูลพื้นฐานด้านกายภาพ

๑.๑.๑ ที่ตั้งและขนาดพื้นที่

จังหวัดมหาสารคาม ตั้งอยู่บริเวณตอนกลางของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีพื้นที่ ๕,๒๙๑.๖๘๓ ตารางกิโลเมตร หรือ ๓,๓๐๗,๓๐๑.๘๗ ไร่ มีพื้นที่เป็นลำดับที่ ๑๔ ของภาคและเป็นลำดับที่ ๔๑ ของประเทศไทย มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทางทิศเหนือ	ติดต่อกับ	จังหวัดขอนแก่น และจังหวัดกาฬสินธุ์
ทิศใต้	ติดต่อกับ	จังหวัดสุรินทร์ และจังหวัดบุรีรัมย์
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	จังหวัดกาฬสินธุ์ และจังหวัดร้อยเอ็ด
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	จังหวัดขอนแก่น และจังหวัดบุรีรัมย์

๑.๑.๒ ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศ โดยทั่วไปของจังหวัดมหาสารคาม เป็นพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบ ถึงลูกคลื่นลอนลาด พื้นที่โดยทั่วไปมีความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ ๑๓๐ - ๒๓๐ เมตร ด้านทิศตะวันตก และทิศเหนือเป็นที่สูงในเขตอำเภอกุสุมาลย์ อำเภอยะฮี และอำเภอกันทรวิชัย ครอบคลุมพื้นที่ ประมาณ ครึ่งหนึ่งของพื้นที่จังหวัด และค่อย ๆ ลาดเทมาทางทิศตะวันออกและทิศใต้มีลำน้ำสำคัญสายหลักไหลผ่าน ได้แก่ ลำน้ำชี

๑.๑.๓ ลักษณะภูมิอากาศ

มีลักษณะฝนตกสลับกับอากาศแห้ง (Wet and dry climate) มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยต่อปี อยู่ที่ประมาณ ๑๔๘ มิลลิเมตร/ปี อุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปีอยู่ที่ประมาณ ๒๗.๙๘ องศาเซลเซียส ในช่วงเดือน เมษายนของทุกปีจังหวัดจะมีอุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ยประมาณ ๓๙ องศาเซลเซียส ส่วนอุณหภูมิต่ำสุดวัดได้ในช่วง เดือนมกราคม อยู่ที่ประมาณ ๑๕ องศาเซลเซียส อุณหภูมิเฉลี่ยตลอดทั้งปีอยู่ที่ประมาณ ๒๗ องศาเซลเซียส จังหวัดมีฤดูกาลต่างๆ แบ่งเป็น ๓ ฤดู คือ ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคมไปจนถึงเดือนมิถุนายน ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่กรกฎาคมไปจนถึงเดือนตุลาคม และฤดูหนาวเริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายนไปจนถึงเดือนกุมภาพันธ์

๑.๑.๔ เขตการปกครอง และจำนวนประชากร

๑) จังหวัดแบ่งเขตการปกครองออกเป็น ๑๓ อำเภอ ๑ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลเมือง ๑ แห่ง เทศบาลตำบล ๑๘ แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล ๑๒๓ แห่ง และหมู่บ้าน ๑,๙๔๔ หมู่บ้าน โดยอำเภอที่มีพื้นที่มากที่สุดคือ โกสุมพิสัย (๘๒๗.๙) รองลงมาคือ อำเภอบรบือ (๖๘๑.๖) อำเภอกวาปีปทุม (๖๐๕.๘) และอำเภอเมืองมหาสารคาม (๕๕๖.๗) ตามลำดับ

ตารางที่ ๑ : จำนวนอำเภอ หมู่บ้าน ตำบล อบต. เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง พื้นที่ของจังหวัดมหาสารคาม

อำเภอ	เขตการปกครอง					พื้นที่ (ตร.กม.)
	หมู่บ้าน	ตำบล	อบต.	เทศบาลตำบล	เทศบาลเมือง	
เมืองมหาสารคาม	๑๘๕	๑๔	๑๓	๑	๑	๕๕๖.๗
กันทรวิชัย	๑๘๓	๑๐	๘	๓	-	๓๗๒.๒
โกสุมพิสัย	๒๓๓	๑๗	๑๗	๑	-	๘๒๗.๙
เขียงยืน	๑๑๖	๘	๗	๒	-	๒๘๙.๐
นาเชือก	๑๔๕	๑๐	๑๐	๑	-	๕๒๘.๒
บรบือ	๒๐๙	๑๕	๑๕	๑	-	๖๘๑.๖
พยัคฆภูมิพิสัย	๒๒๗	๑๔	๑๔	๑	-	๔๐๙.๘
วาปีปทุม	๒๔๑	๑๕	๑๕	๑	-	๖๐๕.๘
นาคัน	๙๔	๙	๖	๓	-	๒๔๘.๔
แกดำ	๘๘	๕	๔	๒	-	๑๔๙.๕
ยางสีสุราช	๙๑	๗	๗	-	-	๒๔๒.๕
กุฉีกรัง	๘๕	๕	๕	-	-	๒๖๗.๐
ชื่นชม	๔๗	๔	๒	๒	-	๑๑๓.๐
รวม	๑,๙๔๔	๑๓๓	๑๒๓	๑๘	๑	๕,๒๙๑.๖

ที่มา : ที่ทำการปกครองจังหวัดมหาสารคาม

๒) จังหวัดมีประชากรจำนวน ๙๕๓,๖๖๐ คน แบ่งเป็นชาย จำนวน ๔๖๗,๔๙๗ คน และหญิง จำนวน ๔๘๖,๑๖๓ คน โดยอำเภอที่มีประชากรมากที่สุด คือ อำเภอเมืองมหาสารคาม จำนวน ๑๕๗,๒๐๓ คน อันดับสอง คือ อำเภอโกสุมพิสัย จำนวน ๑๑๙,๐๙๐ คน อันดับสาม คือ อำเภอกวาปีปทุม จำนวน ๑๑๒,๒๖๖ คน และอันดับสี่ คือ อำเภอบรบือ จำนวน ๑๐๗,๒๖๔ คน ตามลำดับ

ตารางที่ ๒ : จำนวนประชากร แยกเป็น ชาย หญิง และจำนวนครัวเรือน จำแนกเป็นรายอำเภอ

อำเภอ	ชาย	หญิง	รวม	จำนวนบ้าน
เมืองมหาสารคาม	๗๔,๑๘๕	๘๓,๐๑๘	๑๕๗,๒๐๓	๕๙,๒๑๖
แกดำ	๑๔,๙๔๕	๑๔,๗๙๔	๒๙,๗๓๙	๘,๑๐๑
โกสุมพิสัย	๕๘,๖๓๑	๖๐,๔๕๙	๑๑๙,๐๙๐	๓๕,๗๐๘
กันทรวิชัย	๔๐,๐๑๓	๔๔,๕๖๘	๘๔,๕๘๑	๒๙,๕๑๒

อำเภอ	ชาย	หญิง	รวม	จำนวนบ้าน
เชียงยืน	๒๙,๙๕๔	๓๐,๘๑๕	๖๐,๗๖๙	๒๐,๒๘๖
บรบือ	๕๓,๓๔๐	๕๓,๙๒๔	๑๐๗,๒๖๔	๓๖,๓๓๘
นาเชือก	๓๐,๓๘๓	๓๐,๕๖๑	๖๐,๙๔๔	๑๙,๑๙๐
พยัคฆภูมิพิสัย	๔๓,๔๐๓	๔๔,๒๒๙	๘๗,๖๓๒	๒๕,๘๔๕
วาปีปทุม	๕๕,๗๑๒	๕๖,๕๕๔	๑๑๒,๒๖๖	๓๒,๗๑๕
นาดูน	๑๘,๖๙๕	๑๘,๖๙๕	๓๗,๓๙๐	๑๐,๓๖๒
ยางสีสุราช	๑๗,๔๗๙	๑๗,๖๖๔	๓๕,๑๔๓	๙,๖๗๖
กุตุรัง	๑๘,๖๔๗	๑๘,๓๘๘	๓๗,๐๓๕	๑๐,๕๗๙
ชื่นชม	๑๒,๑๑๐	๑๒,๔๙๔	๒๔,๖๐๔	๖,๙๐๕
รวม	๔๖๗,๔๙๗	๔๘๖,๑๖๓	๙๕๓,๖๖๐	๓๐๔,๔๓๓

ที่มา : กรมการปกครอง (รายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้าน ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๓)

๑.๑.๕ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

๑) การไฟฟ้า

จังหวัดมหาสารคาม มีผลการสำรวจข้อมูลจำนวนผู้ใช้ไฟฟ้าและการจำหน่ายกระแสไฟฟ้าจำแนกตามประเภทต่าง ๆ เป็นข้อมูลสะสมตั้งแต่เดือนมกราคม ๒๕๖๔ ถึงเดือนมิถุนายน ๒๕๖๔ ของจังหวัดมหาสารคาม พบว่า

๑.๑) จำนวนผู้ใช้ไฟฟ้า ทั้งสิ้น ๓๑๓,๙๕๔ ราย โดยอำเภอที่มีจำนวนผู้ใช้ไฟฟ้ามากที่สุดอันดับแรก คือ อำเภอเมืองมหาสารคาม เท่ากับ ๙๙,๖๒๘ ราย รองลงมาได้แก่ อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย เท่ากับ ๕๓,๖๗๓ ราย อันดับสาม ได้แก่ อำเภอบรบือ เท่ากับ ๔๖,๗๒๖ ราย

๑.๒) จากสถิติข้อมูลหน่วยการใช้ไฟฟ้า (วัตต์/ชั่วโมง) ของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคฯ ยอดสะสมตั้งแต่เดือนมกราคม ๒๕๖๔ ถึงมิถุนายน ๒๕๖๔ จังหวัดได้จำหน่ายกระแสไฟฟ้า ให้ส่วนต่างๆ ได้แก่ ที่อยู่อาศัย สถานธุรกิจ และอุตสาหกรรม ส่วนที่ราชการและสาธารณะ และอื่นๆ รวม ๔๓๔,๒๐๖,๘๓๓.๕๕ วัตต์/ชั่วโมง

ที่มา : การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดมหาสารคาม มิถุนายน ๒๕๖๓

๒) การประปา

จังหวัดมีพื้นที่ให้บริการน้ำประปารวมทั้งสิ้น ๗ อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองมหาสารคาม อำเภอกันทรวิชัย อำเภอโกสุมพิสัย อำเภอบรบือ อำเภอกุตุรัง อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย และอำเภอลือปทุม จำแนกการให้บริการออกเป็น ๒ สาขา คือ

๒.๑) การประปาส่วนภูมิภาค สาขามหาสารคาม มีพื้นที่ให้บริการน้ำประปา ๔ อำเภอ ประกอบด้วย

๒.๑.๑) อำเภอเมืองมหาสารคาม ให้บริการพื้นที่ เทศบาลเมืองมหาสารคาม, เทศบาลตำบลแวงน่าง, อบต.แก้ง, อบต.แก้งเลิงจาน, อบต.เขวาส, อบต.ท่าสองคอน, อบต.แก้ง, อบต.แวงน่าง, อบต.หนองกุ้ง, อบต.หนองโน, อบต.หนองปลิง, และ อบต.ห้วยแอ่ง

๒.๑.๒) อำเภอกันทรวิชัย ให้บริการพื้นที่ เทศบาลตำบลขามเรียง, เทศบาลตำบลโคกพระ, เทศบาลตำบลท่าขอนยาง, อบต.ขามเฒ่าพัฒนา, อบต.คันธารราษฎร์, อบต.โคกพระ, อบต.ศรีสุข และ อบต.มะค่า

๒.๑.๓) อำเภอโกสุมพิสัย ให้บริการพื้นที่ เทศบาลตำบลหัวขวาง และ อบต.หัวขวาง
 ๒.๑.๔) อำเภอบรบือ ให้บริการพื้นที่ เทศบาลตำบลบรบือ, อบต.โนนราชี,
 อบต.บรบือ อบต.บ่อใหญ่, อบต.หนองสิม, อบต.หนองโก, อบต.หนองจิก และ อบต.กุดรัง (อำเภอกุดรัง)

๒.๒) การประปาส่วนภูมิภาคพัยคณภูมิพิสัยมีพื้นที่รับผิดชอบในการให้บริการน้ำประปา
 ๒ อำเภอ คือ อำเภอพัยคณภูมิพิสัย และอำเภอวาปีปทุม

ที่มา : การประปาส่วนภูมิภาค สาขามหาสารคาม : กันยายน ๒๕๖๔

๓) การสื่อสารโทรคมนาคม

๓.๑) จังหวัดมีทำการไปรษณีย์ ๑๔ แห่ง ได้แก่ ๑) ตำบลเก็ง อำเภอเมืองมหาสารคาม
 ๒) ตำบลแก่งเลิงจาน อำเภอเมืองมหาสารคาม ๓) ตำบลเขวา อำเภอเมืองมหาสารคาม ๔) ตำบลโคกก่อ
 อำเภอเมืองมหาสารคาม ๕) ตำบลดอนหว่าน อำเภอเมืองมหาสารคาม ๖) ตำบลตลาด อำเภอเมืองมหาสารคาม
 ๗) ตำบลท่าตูม อำเภอเมืองมหาสารคาม ๘) ตำบลท่าสองคอน อำเภอเมืองมหาสารคาม ๙) ตำบลบัวค้อ
 อำเภอเมืองมหาสารคาม ๑๐) ตำบลลาดพัฒนา อำเภอเมืองมหาสารคาม ๑๑) ตำบลแวงน่าง อำเภอเมือง
 มหาสารคาม ๑๒) ตำบลหนองโน อำเภอเมืองมหาสารคาม ๑๓) ตำบลหนองปลิง อำเภอเมืองมหาสารคาม
 และ ๑๔) ตำบลห้วยแอ่ง อำเภอเมืองมหาสารคาม

ที่มา : ที่ทำการไปรษณีย์จังหวัดมหาสารคาม : กันยายน ๒๕๖๔

๓.๒) จังหวัดมหาสารคาม มีสถานีวิทยุกระจายเสียงหลัก จำนวน ๕ สถานี ได้แก่
 ๑) สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดมหาสารคาม (สวท.) ๒) สถานีวิทยุกระจายเสียงกองทัพบก
 หน่วยบัญชาการรักษาดินแดนจังหวัดมหาสารคาม (รด.) ๓) สถานีวิทยุกระจายเสียงทหารอากาศ ๐๑๔
 มหาสารคาม (ทอ.) ๔) สถานีวิทยุกระจายเสียงมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (มมส.) ๕) สถานีวิทยุองค์การ
 สื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย (อสมท.) นอกจากนี้ยังมีสถานีวิทยุชุมชนอีกจำนวน ๖๔ แห่ง และสถานี
 เคเบิลทีวี ๒ แห่ง

ที่มา : สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดมหาสารคาม : กรกฎาคม ๒๕๖๔

๔) การคมนาคม

การคมนาคมขนส่งของจังหวัดมหาสารคาม จะใช้การคมนาคมทางถนนเป็นหลัก
 ประกอบด้วย ถนนทางหลวงแผ่นดินสายประธาน ถนนทางหลวงแผ่นดินสายรองประธาน ถนนทางหลวงแผ่นดิน
 ที่เชื่อมโยงระหว่างจังหวัด กับอำเภอ หรือสถานที่สำคัญ และทางหลวงชนบทและทางหลวงท้องถิ่น ดังนี้

๔.๑) ถนนทางหลวงแผ่นดินสายประธาน ประกอบด้วย

- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒๓ (บ้านไผ่-มหาสารคาม-ร้อยเอ็ด-ยโสธร-อุบลราชธานี) เป็นเส้นทางที่มีความสำคัญในระดับภาค ทำหน้าที่เชื่อมโยงจังหวัดตอนกลางกับจังหวัดตอนล่างของภาคตะวันออกเฉียงเหนือทางทิศตะวันออก

- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒๓ (ตอนเลี้ยวเมืองด้านตะวันออกและด้านตะวันตก) เป็นระบบถนนวงแหวนของชุมชนเมืองมหาสารคาม มีบทบาทในการแบ่งเบาปริมาณการจราจรของระบบถนนสายหลัก และทำให้การเชื่อมโยงติดต่อของชุมชนภายในจังหวัดมีประสิทธิภาพมากขึ้น และทำหน้าที่เป็นทางเลี้ยวเมือง (BY PASS) กรณีไม่ต้องการผ่านชุมชนเมืองมหาสารคาม

๔.๒) ถนนทางหลวงแผ่นดินสายรองประธาน ประกอบด้วย

- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒๐๘ (มหาสารคาม-โกสุมพิสัย-ท่าพระเชื่อมโยง กับถนนมิตรภาพจังหวัดขอนแก่น) เชื่อมโยงระหว่างจังหวัดมหาสารคาม กับจังหวัดขอนแก่น ผ่านอำเภอโกสุมพิสัย เทศบาลตำบลท่าพระ และบรรจบกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒ (ถนนมิตรภาพ)
- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒๑๓ (มหาสารคาม-กันทรวิชัย-กาฬสินธุ์) เชื่อมโยงระหว่างจังหวัดมหาสารคาม กับจังหวัดกาฬสินธุ์ ผ่านอำเภอกันทรวิชัย อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์
- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒๑๙ (บรบือ-นาเชือก-พยัคฆภูมิพิสัย-บุรีรัมย์) เชื่อมโยงระหว่างจังหวัดมหาสารคาม กับจังหวัดบุรีรัมย์ และจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งเป็นจังหวัดทางตอนใต้ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒๐๙ (สายขอนแก่น – เชียงยืน - กาฬสินธุ์)
- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒๐๒ (สายพยัคฆภูมิพิสัย – พุทไธสง - สุวรรณภูมิ)

๔.๓) ถนนทางหลวงแผ่นดินที่เชื่อมโยงระหว่างจังหวัด กับอำเภอ หรือสถานที่สำคัญ

เพื่อให้สามารถติดต่อกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีบทบาทในการแบ่งเบาปริมาณการจราจรของระบบถนนทางหลวงแผ่นดินสายประธาน และทำหน้าที่การเชื่อมโยงติดต่อระหว่างชุมชนสำคัญของจังหวัด ประกอบด้วย

- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒๐๔๐ (อำเภอเมืองมหาสารคาม – อำเภอวาปีปทุม – อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย – จังหวัดบุรีรัมย์)
- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒๐๔๕ (ร้อยเอ็ด – หนองคูโคก - อำเภอวาปีปทุม)
- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒๒๓๗ (สายโกสุมพิสัย - เชียงยืน)
- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒๑๕๒ (สายเชียงยืน - ชื่นชม - กระนวน)
- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒๓๐๐ (สายโกสุมพิสัย - กุดรัง)
- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒๓๒๒ (สายโกสุมพิสัย – กุดรัง – บรบือ - นาโดน)
- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒๐๖๓ (สายบรบือ - วาปีปทุม)
- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒๓๘๑ (สายนาเชือก - นาโดน)
- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒๑๑๘ (สายกันทรวิชัย - เชียงยืน)
- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒๓๘๐ (สายมหาสารคาม - แกดดำ)

๔.๔) ทางหลวงชนบทและทางหลวงท้องถิ่น

เป็นระบบถนนที่เชื่อมโยงติดต่อระหว่างชุมชนศูนย์กลางชนบทและพื้นที่ชนบท เป็นเส้นทางที่นำผลผลิตจากพื้นที่เกษตรกรรมมายังตลาดที่เป็นชุมชนศูนย์กลางของพื้นที่และการกระจายสินค้าตลอดจนการบริการต่าง ๆ ไปสู่พื้นที่โดยรอบและมีบทบาทในการแบ่งเบาปริมาณการจราจรของระบบถนนประธานและทำหน้าที่เชื่อมโยงติดต่อระหว่างชุมชนสำคัญของจังหวัด

๒. ข้อมูลเชิงเปรียบเทียบ

๒.๑ ด้านเศรษฐกิจ

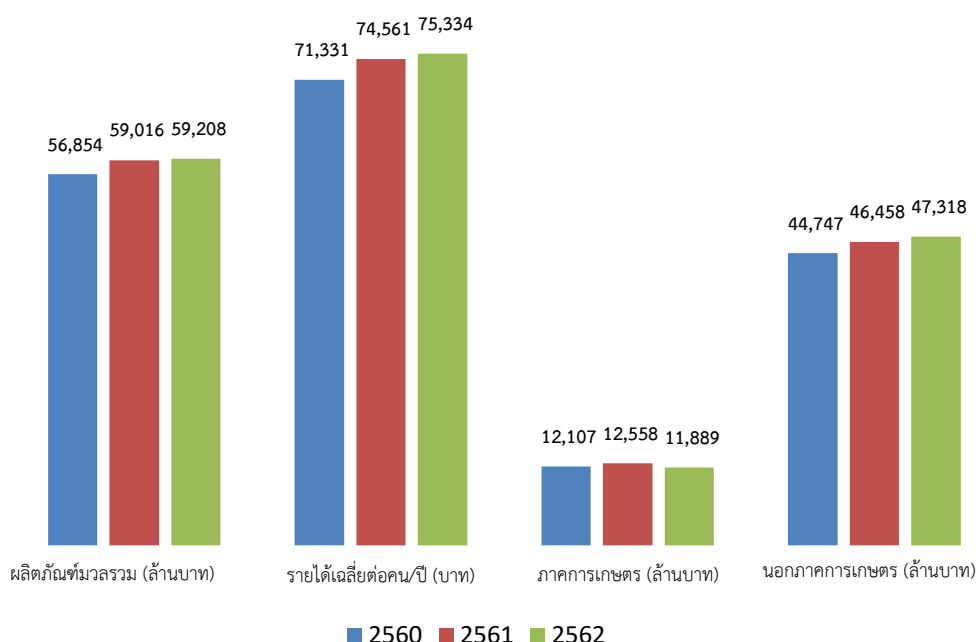
๒.๑.๑ ผลผลิตมวลรวมจังหวัด

ประมาณการมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดมหาสารคามปี ๒๕๖๒ มูลค่า ๕๙,๒๐๘ ล้านบาท รายได้ประชากรต่อหัว ปี ๒๕๖๒ มีมูลค่า ๗๕,๓๓๔ บาท คิดเป็นลำดับที่ ๖๓ ของประเทศ และเป็นลำดับที่ ๘ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยสาขาที่มีมูลค่าสูงสุดและมีความสำคัญในการสร้างรายได้ให้กับจังหวัด จำแนกเป็น

- ภาคเกษตรมีมูลค่า ๑๑,๘๘๙ ล้านบาท ซึ่งจังหวัดมหาสารคามมีพื้นที่ ๕,๒๙๑.๖๘๓ ตารางกิโลเมตร หรือ ๓,๓๐๗,๓๐๑.๘๗ ไร่ และข้อมูลสำรวจ ในปี พ.ศ. ๒๕๖๒ จังหวัดมหาสารคามมีเนื้อที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตร จำนวน ๒,๘๑๘,๔๘๙ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๘๕.๒๒ ของพื้นที่จังหวัด ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม อาชีพสำคัญได้แก่ การทำนา ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ การเกษตรจึงเป็นสาขาการผลิตที่สำคัญของจังหวัดมหาสารคาม

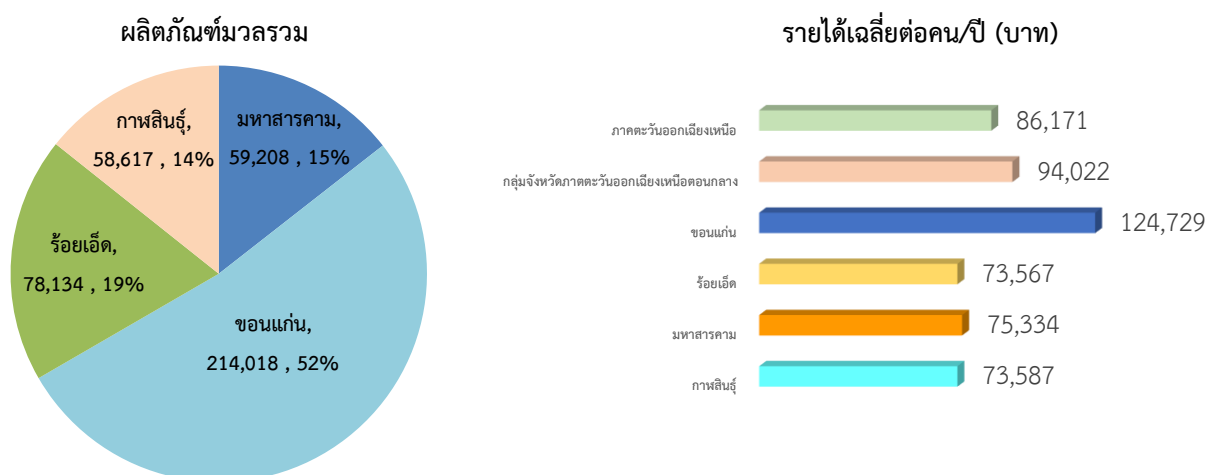
- นอกภาคเกษตร มีมูลค่า ๔๗,๓๑๘ ล้านบาท และมีสาขาที่มีมูลค่าสูงสุด ๓ อันดับแรก คือ อันดับ ๑ สาขาการศึกษา มีมูลค่า ๑๐,๖๗๙ ล้านบาท โดยจังหวัดมหาสารคาม มีนิสิต นักศึกษา ในมหาวิทยาลัย มากกว่า ๕๐,๐๐๐ คน ส่งผลต่อการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจของจังหวัด อันดับ ๒ สาขา อุตสาหกรรม มีมูลค่า ๙,๐๕๔ ล้านบาท และอันดับ ๓ สาขาการผลิต มีมูลค่า ๗,๙๒๕ ล้านบาท ตามลำดับ

ภาพประกอบ เปรียบเทียบผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดมหาสารคาม ๒๕๖๐ – ๒๕๖๒

ที่มา : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ภาพประกอบ เปรียบเทียบผลิตภัณฑ์จังหวัดมหาสารคามกับจังหวัดในกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ตอนกลาง พ.ศ. ๒๕๖๒

ที่มา : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

๒.๑.๒ ด้านการเกษตร

จังหวัดมหาสารคามมีพื้นที่ทั้งหมด ๓,๓๐๗,๓๐๑.๘๗ ไร่ และข้อมูลสำรวจในปี พ.ศ. ๒๕๖๒ จังหวัดมีพื้นที่ทำการเกษตรจำนวน ๒,๘๑๘,๔๘๙ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๘๕.๒๒ ของพื้นที่จังหวัด

๒.๑.๒.๑ พืชเศรษฐกิจหลัก จังหวัดมหาสารคามมีพื้นที่ทั้งหมด ๓,๓๐๗,๓๐๑ ไร่ และจากสถิติเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๖๒ จังหวัดมหาสารคามมีพื้นที่ทำการเกษตร จำนวน ๒,๘๑๘,๔๘๙ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๘๕.๒๒ ของพื้นที่จังหวัดโดยมีพืชเศรษฐกิจหลักที่สำคัญ ได้แก่ ข้าวนาปี มันสำปะหลัง และอ้อยโรงงานในรอบปีเพาะปลูก ๒๕๖๓/๖๔ พบว่า มีพื้นที่ปลูกข้าว จำนวน ๒,๑๑๕,๑๗๕ ไร่ มีผลผลิต ๗๓๗,๘๓๙ ตัน มูลค่า ๗,๗๔๗.๓๐ ล้านบาท มันสำปะหลัง ๑๕๖,๒๔๘ ไร่ มีผลผลิต ๔๘๘,๙๐๗ ตัน มูลค่า ๙๑๙.๑๕ ล้านบาท และอ้อยโรงงาน ๗๖,๕๔๗.๒๑ ไร่ มีผลผลิต ๕๔๘,๗๔๘.๓๐ ตัน มูลค่า ๔๙๓.๘๗ ล้านบาท ปรากฏตามตาราง

ตารางที่ ๓ : แสดงเนื้อที่ปลูกข้าวนาปี เนื้อที่เก็บเกี่ยว ผลผลิต ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ และมูลค่าผลผลิต

จำแนกเป็นรายอำเภอ ปีการเพาะปลูก ๒๕๖๓/๒๕๖๔

อำเภอ	ข้าวนาปี				
	เนื้อที่เพาะปลูก (ไร่)	เนื้อที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ (กก.)	มูลค่า (ล้านบาท)
เมืองมหาสารคาม	๑๙๑,๐๗๒	๑๘๑,๑๐๐	๗๐,๖๒๙	๓๙๐	๗๔๑.๖
กันทรวิชัย	๑๖๓,๐๔๓	๑๕๓,๓๑๒	๖๑,๔๗๘	๔๐๑	๖๔๕.๕
โกสุมพิสัย	๒๔๐,๖๓๖	๒๒๕,๗๐๑	๙๒,๕๓๗	๔๑๐	๙๗๑.๖
เขียงยืน	๑๒๘,๐๙๕	๑๑๗,๕๒๖	๔๘,๖๕๖	๔๑๔	๕๑๐.๙
นาเชือก	๑๓๘,๗๗๑	๑๓๖,๕๗๑	๔๘,๖๑๙	๓๕๖	๕๑๐.๕
บรบือ	๒๗๐,๗๒๓	๒๖๙,๐๗๓	๙๓,๙๐๖	๓๔๙	๙๘๖.๐
พยัคฆภูมิพิสัย	๒๘๕,๒๓๑	๒๖๑,๖๗๑	๘๗,๖๖๐	๓๓๕	๙๒๐.๔
วาปีปทุม	๒๘๕,๐๐๘	๒๗๘,๖๓๒	๑๐๑,๗๐๑	๓๖๕	๑,๐๖๗.๙
นาดูน	๑๑๕,๖๒๔	๑๑๒,๐๙๖	๓๗,๕๕๒	๓๓๕	๓๙๔.๓
แกดำ	๗๓,๗๓๑	๗๓,๕๓๑	๒๕,๗๓๖	๓๕๐	๒๗๐.๒
ยางสีสุราช	๙๒,๘๔๕	๘๗,๘๖๙	๒๙,๗๐๐	๓๓๘	๓๑๑.๙
กุฉีกรัง	๙๑,๐๙๖	๘๗,๕๕๖	๒๘,๒๘๑	๓๒๓	๒๙๗.๐
ชื่นชม	๓๙,๓๐๐	๓๗,๓๒๕	๑๑,๓๘๔	๓๐๕	๑๑๙.๕
ยอดรวม	๒,๑๑๕,๑๗๕	๒,๐๒๑,๙๖๓	๗๓๗,๘๓๙	๓๖๕	๗,๗๔๗.๓

ที่มา : ข้อมูลเอกภาพ สำนักงานเกษตรจังหวัดมหาสารคาม, ๒๕๖๔

ตาราง ๔ : แสดงเนื้อที่ปลูกมันสำปะหลัง เนื้อที่เก็บเกี่ยว ผลผลิต ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ และมูลค่าผลผลิต

จำแนกเป็นรายอำเภอ ปีการเพาะปลูก ๒๕๖๓

อำเภอ	มันสำปะหลัง				
	เนื้อที่เพาะปลูก (ไร่)	เนื้อที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ (กก.)	มูลค่า (ล้านบาท)
เมืองมหาสารคาม	๔,๔๕๙	๔,๓๗๙	๑๔,๘๒๓	๓,๓๘๕	๒๗.๘๗
กันทรวิชัย	๑๑๗	๑๑๗	๓๕๑	๓,๐๐๐	๐.๖๖
โกสุมพิสัย	๔๗,๐๖๔	๔๔,๘๙๐	๑๓๗,๒๗๔	๓,๐๕๘	๒๕๘.๐๘
เขียงยืน	๕,๑๗๓	๕,๑๕๒	๑๖,๙๘๑	๓,๒๙๖	๓๑.๙๒

นาเชือก	๑๒,๖๖๐	๑๒,๓๒๔	๓๘,๔๖๓	๓,๑๒๑	๗๒.๓๑
บรบี	๓๗,๘๘๕	๓๗,๓๘๗	๑๑๖,๒๗๔	๓,๑๑๐	๒๑๘.๖๐
พืชมุขมิพัส	๕๖	๕๖	๑๖๓	๒,๙๑๑	๐.๓๑
วาปีปทุม	๑,๕๐๖	๑,๕๐๖	๔,๗๘๒	๓,๑๗๕	๘.๙๙
นาตุน	๒,๙๐๒	๒,๙๐๒	๙,๓๗๓	๓,๒๓๐	๑๗.๖๒
แกดำ	๑,๓๐๗	๑,๒๘๙	๓,๘๖๘	๓,๐๐๑	๗.๒๗
ยางสีสุราช	๑,๑๕๐	๑,๑๒๒	๓,๗๓๔	๓,๓๒๘	๗.๐๒
กุดรัง	๓๙,๕๒๓	๓๙,๒๘๙	๑๓๕,๔๒๙	๓,๔๔๗	๒๕๕.๖๑
ชื่นชม	๒,๔๔๖	๒,๔๔๖	๗,๓๙๒	๓,๐๒๒	๑๓.๙๐
ยอดรวม	๑๕๖,๒๔๘	๑๕๒,๘๕๙	๔๘๘,๙๐๗	๓,๑๙๘	๙๑๙.๑๕

ที่มา : ข้อมูลเอกภาพ สำนักงานเกษตรจังหวัดมหาสารคาม, ๒๕๖๔

ตารางที่ ๕ : แสดงเนื้อที่ปลูกอ้อยโรงงาน เนื้อที่เก็บเกี่ยว ผลผลิต ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ และมูลค่าผลผลิต
จำแนกเป็นรายอำเภอ ปีการเพาะปลูก ๒๕๖๓/๒๕๖๔

อำเภอ	อ้อยโรงงาน				
	เนื้อที่เพาะปลูก (ไร่)	เนื้อที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ (กก.)	มูลค่า (ล้านบาท)
เมืองมหาสารคาม	๒,๔๑๖.๒๕	๑,๗๘๔.๕๐	๑๗,๘๔๕.๐๐	๑๐,๐๐๐.๐๐	๑๖.๐๖
แกดำ	๖๑๒	๐	๐.๐๐	-	๐
โกสุมพิสัย	๒๘,๗๒๑.๐๐	๑๕,๔๔๕.๐๐	๑๖๒,๔๑๕.๐๐	๑๐,๕๑๕.๗๐	๑๒๑.๘๑
กันทรวิชัย	๑๒๙.๗๕	๐	๐.๐๐	-	๐
เขียงยืน	๑,๘๙๔.๒๕	๑,๔๒๕.๐๐	๑๙,๒๒๓.๕๕	๑๓,๔๙๐.๒๑	๑๑.๕๓
บรบี	๑๖,๗๘๙.๐๐	๙,๑๔๘.๐๐	๗๔,๗๗๖.๐๐	๘,๑๗๔.๐๓	๗๔.๗๘
นาเชือก	๒,๘๐๒.๐๐	๖๒๔	๔,๙๙๒.๐๐	๘,๐๐๐.๐๐	๕.๙๙
วาปีปทุม	๑,๓๗๙.๐๐	๑,๔๘๕.๐๐	๑๗,๘๒๘.๐๐	๑๒,๐๐๕.๓๙	๑๔.๘๐
นาตุน	๔๕๙	๒๐๒	๒,๐๘๕.๐๐	๑๐,๓๒๑.๗๘	๑.๘๘
ยางสีสุราช	๗๕๖.๔๖	๐	๐.๐๐	-	๐
กุดรัง	๔,๒๓๘.๕๐	๗,๕๒๓.๗๕	๖๗,๗๑๓.๗๕	๙,๐๐๐.๐๐	๖๗.๗๑
ชื่นชม	๑๖,๓๕๐.๐๐	๑๖,๓๕๐.๐๐	๑๘๑,๘๗๐.๐๐	๑๑,๑๒๓.๕๕	๑๘๑.๘๗
ยอดรวม	๗๖,๕๔๗.๒๑	๕๓,๙๘๗.๒๕	๕๔๘,๗๔๘.๓๐	๙๒,๖๓๐.๖๖	๔๙๓.๘๗

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดมหาสารคาม, (รายงานสถิติทางการเกษตร รต.๐๑ ปีเพาะปลูก๒๕๖๔)

ตารางที่ ๖ : แสดงเนื้อที่เพาะปลูกพืช เนื้อที่เก็บเกี่ยว ผลผลิต ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ และมูลค่าผลผลิต
จำแนกตามชนิดของพืช ปีการเพาะปลูก ๒๕๖๓/๒๕๖๔

ชนิดพืช	เนื้อที่เพาะปลูก (ไร่)	เนื้อที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ (กก.)	มูลค่า (ล้านบาท)
ข้าวนาปี	๒,๑๑๕,๑๗๕	๒,๐๒๑,๙๖๓	๗๓๗,๘๓๙	๓๖๕	๗,๗๔๗.๓
มันสำปะหลัง	๑๕๖,๒๔๘	๑๕๒,๘๕๙	๔๘๘,๙๐๗	๓,๑๘๘	๙๑๙.๑๕
อ้อยโรงงาน	๗๖,๕๔๗.๒๑	๕๓,๙๘๗.๒๕	๕๔๘,๗๔๘.๓๐	๑๐,๑๖๔.๔๑	๔๙๓.๘๗
ยางพารา	๑๑,๙๘๙	๑๐,๔๘๖	๑,๖๐๔	๑๕๓.๐๐	๒๘.๗๖

ยูคาลิปตัส	๙,๗๑๔.๐๐	๑,๗๔๗.๐๐	๒๖,๗๐๕.๕๐	๑๕,๒๘๖.๔๙	๒๒.๗๐
มันแกว	๑,๙๐๗.๕๐	๑,๓๒๖.๐๐	๔,๑๙๑.๐๐	๓,๑๖๐.๖๓	๓๓.๔๐
ยาสูบ	๒,๒๓๔.๐๐	๑,๘๘๓.๐๐	๔๔๔.๗๖	๒๓๖.๒๐	๓๓.๑๑
หม่อน	๘๙๕.๐๐	๓๗๘.๐๐	๑,๐๓๑.๗๐	๒,๗๒๙.๓๗	๕.๙๙
กก	๒๔๐.๐๐	๗๒๐.๐๐	๑,๐๘๐.๐๐	๑,๕๐๐.๐๐	๔๓.๒๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดมหาสารคาม มิถุนายน ๒๕๖๔

ตารางที่ ๗ : แสดงเนื้อที่เพาะปลูกพืชข้าวนาปีที่ผ่านการรับรองมาตรฐานอินทรีย์/GAP ปี ๒๕๕๘ - ๒๕๖๐

อำเภอ	เนื้อที่เพาะปลูกข้าว (ไร่)				
	เนื้อที่ทั้งหมด	ผ่านมาตรฐานอินทรีย์	คิดเป็นร้อยละของพื้นที่ปลูกทั้งหมด	ผ่านมาตรฐาน GAP	คิดเป็นร้อยละของพื้นที่ปลูกทั้งหมด
รวมยอด	๒,๐๗๐,๖๕๕	๖,๘๑๔.๘๕	๐.๓๓	๑๙,๖๘๐.๔๗	๐.๙๕
เมืองมหาสารคาม	๑๘๘,๐๘๘	๑,๘๘๙.๐๐	๑.๐๐	๑๘๓.๐๐	๐.๑๐
บรบือ	๒๖๖,๒๙๘	๔๕๙.๐๐	๐.๑๗	๒,๗๒๖.๐๐	๑.๐๒
วาปีปทุม	๒๗๓,๙๘๖	๕๑๙.๐๐	๐.๑๙	๕๖๘.๐๐	๐.๒๑
โกสุมพิสัย	๒๓๔,๕๑๖	๙๘๒.๑๐	๐.๔๒	๒,๖๖๐.๐๐	๑.๑๓
กันทรวิชัย	๑๗๑,๖๒๖	๒๘๕.๐๐	๐.๑๗	๖,๐๑๖.๗๒	๓.๕๑
พยัคฆภูมิพิสัย	๒๗๗,๘๗๖	๑,๔๒๘.๐๐	๐.๕๑	๔๖๙.๐๐	๐.๑๗
เขียงยืน	๑๒๕,๔๗๖	๓๐๐.๐๐	๐.๒๔	๑,๔๐๐.๗๕	๑.๑๒
นาเชือก	๑๔๓,๕๔๑	-	-	๒,๓๗๗.๐๐	๑.๖๖
นาหว้า	๑๑๒,๒๐๔	๙๕๒.๗๕	๐.๘๕	๒๙๘.๐๐	๐.๒๗
แกดำ	๗๐,๒๔๕	-	-	๑๕๗.๐๐	๐.๒๒
ยางสีสุราช	๙๑,๗๕๕	-	-	-	-
กุฉีกรัง	๘๓,๕๓๙	-	-	๒,๒๗๘.๐๐	๒.๗๓
ชื่นชม	๓๑,๕๐๕	-	-	๕๔๗.๐๐	๑.๗๔

ที่มา : ศูนย์วิจัยข้าวขอนแก่น , กรมการข้าว : ตุลาคม ๒๕๖๐

๒.๑.๓ การปศุสัตว์

ตาราง ๘ : แสดงจำนวนการตรวจสอบและยืนยันการปรับปรุงฐานข้อมูลเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ ปี ๒๕๖๔

ที่	ชนิดสัตว์	จำนวนตัว	เกษตรกร(ราย)
๑	โคเนื้อ	๒๖๕,๑๖๖	๕๓,๑๔๐
๒	โคนม	๘,๒๒๖	๒๕๕
๓	กระบือ	๕๙,๒๙๓	๑๒,๖๖๒
๔	สุกร	๑๓๒,๔๘๕	๔,๔๒๒
๕	เป็ด	๓๗๐,๘๘๔	๑๕,๗๘๓
๖	ไก่	๔,๐๒๓,๗๙๙	๗๑,๓๒๕

ที่มา : สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดมหาสารคาม ข้อมูล ณ วันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๖๔

๒.๑.๔ ด้านการอุตสาหกรรม

สถิติข้อมูลสถานประกอบการอุตสาหกรรมที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการ (สะสม) ณ วันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๔ จำนวนทั้งสิ้น ๒๔๐ โรงงาน มีจำนวนเงินลงทุน รวม ๑๑,๘๙๖.๓๘ ล้านบาท และมีจำนวนคนงานทั้งสิ้น ๖,๗๗๓ คน สาขาอุตสาหกรรมที่มีการลงทุนมากที่สุด ๓ อันดับแรกของจังหวัด ได้แก่

๑.๔.๑) อุตสาหกรรมอาหาร ประกอบด้วยน้ำตาล เช่น น้ำตาลทรายดิบ น้ำตาลทรายขาว รองลงมาได้แก่น้ำแข็งก้อนเล็ก การฆ่าสัตว์และชำแหละไก่ การผลิตและบรรจุอาหารเสริม ทำนมสด พาสเจอร์ไรส์ ปัจจุบันมีโรงงานทั้งสิ้น ๔๑ โรงงาน คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๐๘ ของโรงงานทั้งหมด เงินลงทุน ๓,๙๐๕.๒๙ ล้านบาท

๑.๔.๒) อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์จากพืช ประกอบด้วยการผลิตมันสำปะหลัง การทำแป้ง รองลงมาได้แก่ การ สี ผัด หรือขัดข้าว และการต้ม นึ่ง หรืออบพืชหรือเมล็ดพืช ปัจจุบันมีโรงงาน ทั้งสิ้น ๒๔ โรงงาน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๐๐ ของโรงงานทั้งหมด เงินลงทุน ๒,๔๕๗.๕๕ ล้านบาท คนงาน ๖๖๐ คน

๑.๔.๓) อุตสาหกรรมเครื่องดื่ม ประกอบกิจการเกี่ยวกับการผลิตโซดาและน้ำดื่ม ปัจจุบันมี โรงงานทั้งสิ้น ๑ โรงงาน คิดเป็นร้อยละ ๐.๔๑ ของโรงงานทั้งหมด เงินลงทุน ๑,๔๘๐.๐๐ ล้านบาท คนงาน ๙๕ คน

ที่มา : สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดมหาสารคาม ณ วันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๔

๒.๑.๕ การพาณิชย์

๑.๕.๑) ดัชนีราคาผู้บริโภค

- ดัชนีราคาผู้บริโภคของจังหวัดมหาสารคามเดือนมิถุนายน ๒๕๖๔ เท่ากับ ๑๐๐.๙ เมื่อเทียบกับดัชนีราคาเดือนพฤษภาคม ๒๕๖๔ เท่ากับ ๑๐๐.๕ สูงขึ้นร้อยละ ๐.๔

- ดัชนีหมวดอาหาร และเครื่องดื่ม สูงขึ้นร้อยละ ๐.๓ สาเหตุมาจากผักและผลไม้ ร้อยละ ๐.๗

- ดัชนีราคาหมวดอื่น ๆ ที่ไม่ใช่อาหารและเครื่องดื่ม สูงขึ้นร้อยละ ๐.๕ สาเหตุมาจากหมวดพาหนะการขนส่งและการสื่อสาร สูงขึ้นร้อยละ ๐.๙

- ดัชนีราคาผู้บริโภคพื้นฐานของจังหวัดมหาสารคาม เดือนมิถุนายน ๒๕๖๔ เท่ากับ ๑๐๐.๐ เมื่อเทียบกับเดือนพฤษภาคม ๒๕๖๔ เท่ากับ ๙๙.๙ สูงขึ้นร้อยละ ๐.๑ เนื่องจากหมวดพลังงาน สูงขึ้นร้อยละ ๐.๗

ตาราง ๙ : ดัชนีราคาผู้บริโภคจังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามประเภทของดัชนีและหมวดสินค้า

หมวด	เมษายน ๒๕๖๔	พฤษภาคม ๒๕๖๔	มิถุนายน ๒๕๖๔
ดัชนีราคาผู้บริโภค	๑๐๑.๒	๑๐๐.๕	๑๐๐.๙
หมวดอาหารและเครื่องดื่ม	๑๐๕.๓	๑๐๓.๔	๑๐๓.๗
หมวดอื่น ๆ ที่ไม่ใช่อาหารและเครื่องดื่ม	๙๘.๐	๙๘.๔	๙๘.๙
ดัชนีราคาผู้บริโภคพื้นฐาน	๙๙.๙	๙๙.๙	๑๐๐.๐

ที่มา : สำนักงานพาณิชย์จังหวัดมหาสารคาม : มิถุนายน ๒๕๖๔

๑.๕.๒) การสำรวจจำนวนธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงิน ปรากฏข้อมูลดังนี้

๑) ธนาคารพาณิชย์ จำนวน ๓๓ สาขา ประกอบด้วย ธนาคารกรุงไทย (๙) , ธนาคารกรุงเทพ (๗) ,ธนาคารไทยพาณิชย์ (๕) , ธนาคารกสิกรไทย (๖) , ธนาคารกรุงศรีอยุธยา (๓) , ธนาคารทีทีบี (๒) , ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย (๑)

๒) สถาบันการเงินจำนวน ๒๙ สาขา จำแนกได้ ดังนี้ ธนาคารเพื่อการเกษตร และสหกรณ์การเกษตร (๑๘) , ธนาคารออมสิน (๙) , ธนาคารอาคารสงเคราะห์ (๑) , ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจ ขนาดกลาง และขนาดย่อมแห่งประเทศไทย (๑)

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สิงหาคม ๒๕๖๔

๒.๑.๖ แรงงาน

๒.๑.๖.๑ โครงสร้างประชากรจังหวัดมหาสารคาม

(๑) จังหวัดมหาสารคามมีประชากรผู้อยู่ในวัยทำงาน อายุ ๑๕ ปีขึ้นไป จำนวน ๖๗๙,๕๒๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๐.๕๙ ของจำนวนประชากรจังหวัดมหาสารคาม ๙๖๒,๖๖๕ คน

(๒) กลุ่มผู้อยู่ในกำลังแรงงาน (ผู้พร้อมทำงาน) จำนวน ๓๙๔,๐๗๘ คน จำแนกเป็น ผู้มีงานทำ ๓๘๗,๒๕๗ คน ผู้ว่างงาน ๕,๕๒๘ คน และผู้ที่รอฤดูกาล ๑,๒๙๒ คน

(๓) อัตราการว่างงานจังหวัดมหาสารคาม มีอัตราร้อยละ ๑.๔๐

(๔) ผู้มีงานทำ จำนวน ๓๘๗,๒๕๗ คน จำแนกตามการทำงาน ดังนี้

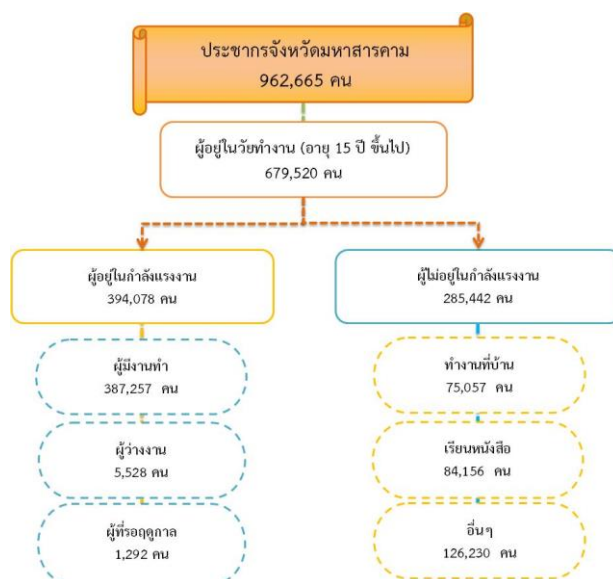
- ทำงานในภาคเกษตรกรรมจำนวน ๑๗๔,๑๘๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๔.๙๘ และทำงานนอกภาคเกษตรกรรม จำนวน ๒๑๓,๐๗๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๕.๐๒

- จำแนกเป็นแรงงานในระบบ จำนวน ๗๒,๒๕๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๖๖ แรงงานนอกระบบ จำนวน ๓๑๕,๐๐๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๑.๓๔

(๕) แรงงานนอกระบบ จำนวน ๓๑๕,๐๐๓ คน รายละเอียดดังนี้

- ทำงานอยู่ในภาคเกษตรกรรม มีจำนวน ๒๑๗,๖๒๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๙.๐๙ และทำงานนอกภาคการเกษตร จำนวน ๙๗,๓๘๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๙๑

- ด้านการศึกษา ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาในระดับต่ำกว่าประถมศึกษา จำนวน ๑๐๖,๐๙๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๖๘ รองลงมาคือระดับประถมศึกษา จำนวน ๘๕,๘๐๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๒๔

๒.๑.๖.๒) ค่าจ้างขั้นต่ำและเครือข่ายด้านแรงงาน

(๑) ค่าจ้างขั้นต่ำจังหวัดมหาสารคาม วันละ ๓๑๕ บาท ประกาศบังคับใช้เมื่อวันที่

๑ มกราคม ๒๕๖๓

(๒) เครือข่ายอาสาสมัครแรงงานตำบล (อสร.) จำนวน ๑๓๓ คน

(๓) เครือข่ายชมรม TO BE NUMBER ONE ในสถานประกอบการ จำนวน ๑๑ แห่ง

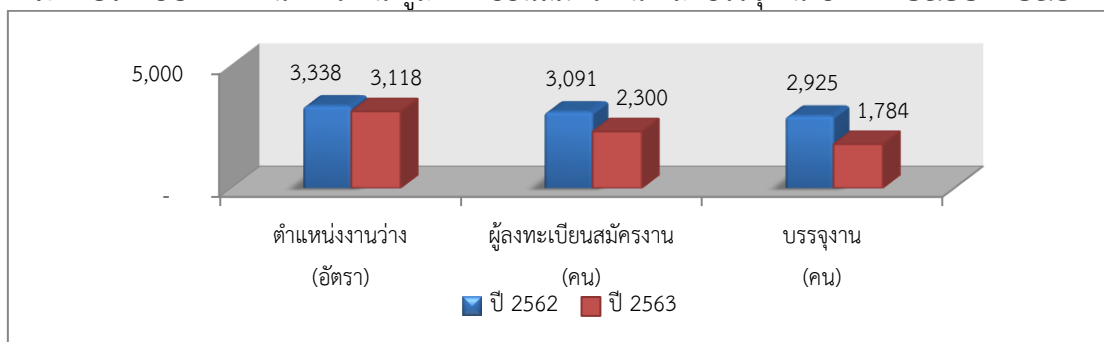
ที่มา : สำนักงานแรงงานจังหวัดมหาสารคาม ข้อมูล ณ วันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๖๔

๒.๑.๖.๓ การจัดงานและการส่งเสริมการมีงานทำ

ในปี ๒๕๖๓ มีตำแหน่งงานว่างสำหรับแรงงานที่จบการศึกษามีจำนวนทั้งสิ้น ๓,๑๑๘ อัตรา พบว่าไม่ระบุเพศมีจำนวนสูงสุด ๑,๗๒๗ อัตรา คิดเป็นร้อยละ ๕๕.๓๙ รองลงมาคือ เพศชาย จำนวน ๙๑๑ อัตรา คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๒๒ และเพศหญิง จำนวน ๔๘๐ อัตรา คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๔๐

เมื่อพิจารณาถึงจำนวนผู้ลงทะเบียนสมัครงานในปี ๒๕๖๓ พบว่ามีจำนวนทั้งสิ้น ๒,๓๐๐ คน เป็นเพศหญิง จำนวน ๑,๒๙๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๔๔ ของจำนวนผู้ลงทะเบียนสมัครงานทั้งหมด เพศชายจำนวน ๑,๐๐๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๕๖ จำนวนผู้ได้บรรจุงานทั้งสิ้น ๑,๗๘๔ คน เป็นเพศหญิง จำนวน ๙๘๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๕.๒๒ ของผู้ได้บรรจุงานทั้งหมด และเพศชาย จำนวน ๗๙๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๔.๗๘

ภาพประกอบ ตำแหน่งการงาน ผู้ลงทะเบียนสมัครงาน และบรรจุงาน ปี พ.ศ. ๒๕๖๒ – ๒๕๖๓

ที่มา : สำนักงานจัดงานจังหวัดมหาสารคามข้อมูล ณ วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๓

๒.๑.๖.๔ แรงงานต่างด้าว มีจำนวนทั้งสิ้น ๗๕๖ คน จำแนกดังนี้

๑) คนต่างด้าวมาตรา ๕๙ ประเภททั่วไป ได้แก่ คนต่างด้าวที่มีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร หรือได้รับอนุญาตให้เข้ามาในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง โดยมีใช้ได้รับอนุญาตให้เข้ามาในฐานะนักท่องเที่ยว หรือผู้เดินทางผ่าน และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่กำหนดในกฎกระทรวงจำนวน ๑๖๑ คน

๒) คนต่างด้าวมาตรา ๕๙ ตามมติ ครม. ๒๐ ส.ค. ๖๒ ได้แก่ คนต่างด้าวสัญชาติ กัมพูชา ลาว และเมียนมา ที่หลบหนีเข้าเมืองได้รับผ่อนผันให้ทำงานและอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว ตามมติคณะรัฐมนตรี ได้ผ่านการพิสูจน์สัญชาติและปรับสถานการณ์เข้าเมืองถูกกฎหมายเรียบร้อยแล้ว จำนวน ๒๑๕ คน

๓) คนต่างด้าวมาตรา ๕๙ นำเข้าตาม MOU ได้แก่ คนต่างด้าวสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชาที่เข้ามาทำงานตามความตกลงระหว่างรัฐบาลไทย กับ รัฐบาลประเทศต้นทาง จำนวน ๓๖๙ คน

๔) คนต่างด้าวมาตรา ๖๓ ประเภทชนกลุ่มน้อย ได้แก่ คนต่างด้าวที่ไม่ได้รับสัญชาติไทยตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ และกระทรวงมหาดไทยได้ออกเอกสารเพื่อรอพิสูจน์สถานะยื่นขอใบอนุญาตทำงานจำนวน ๑๑ คน

ที่มา : สำนักงานจัดงานจังหวัดมหาสารคามข้อมูล ณ วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๓

๒.๑.๖.๕ แรงงานไปทำงานต่างประเทศ

ตารางที่ ๑๐ : แรงงานไปทำงานต่างประเทศ จำแนกตามวิธีการเดินทาง

วิธีการเดินทาง	ปี ๒๕๖๒	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
๑. บริษัทจัดหาจัดส่ง	๓๑๘	๓๓.๙๐
๒. Re-Entry	๒๖๕	๒๘.๒๕
๓. เดินทางด้วยตนเอง	๑๕๗	๑๖.๗๔
๔. นายจ้างพาไปฝึกงาน	๑๖	๑.๗๑
๕. นายจ้างพาไปทำงาน	๑๒๐	๑๒.๗๙
๖. กรมการจัดหางานจัดส่ง	๖๒	๖.๖๑
รวม	๙๓๘	๑๐๐.๐๐

ที่มา : สำนักงานจัดหางานจังหวัดมหาสารคาม ข้อมูล ณ วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๓

หมายเหตุ : วิธี Re-Entry Permit คือ การขออนุญาตเดินทางกลับเข้ามาในประเทศไทยหลังจากที่ได้เดินทางออกนอกประเทศ โดยวีซ่าที่ถืออยู่ยังไม่หมดอายุ ซึ่งการยื่นขอ Re-Entry Permit จะต้องทำก่อนเดินทางออกนอกประเทศ ไม่งั้นนั้นจะไม่สามารถกลับเข้ามาได้อีก แล้วยังต้องเสียเวลาไปทำ Visa ใหม่หากจะกลับเข้ามาในประเทศไทย

๒.๑.๖.๖ ด้านการพัฒนาทักษะฝีมือแรงงาน

๑) การฝึกเตรียมเข้าทำงาน จำนวน ๓๑ คน ผ่านการฝึก จำนวน ๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๐๓ ไม่ผ่านการฝึก จำนวน ๒๒ คน คน คิดเป็นร้อยละ ๘๐.๙๗

๒) การฝึกยกระดับฝีมือแรงงาน จำนวน ๖๐๐ คน ซึ่งมีผ่านการฝึก จำนวน ๕๙๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๙๘.๘๓ ไม่ผ่านการฝึก จำนวน ๗ คน คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๑๗

๓) การฝึกอาชีพเสริม จำนวน ๘๐ คน ผ่านการฝึก จำนวน ๗๕ คน คน คิดเป็นร้อยละ ๙๓.๗๕ ไม่ผ่านการฝึก จำนวน ๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๖.๒๕

๔) การฝึกทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน จำนวน ๓๗๑ คน ซึ่งมีผ่านการฝึก จำนวน ๓๐๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๑.๖๗ ไม่ผ่านการฝึก จำนวน ๖๘ คน คน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๓๓

ที่มา สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานมหาสารคาม ข้อมูล ณ วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๓

๒.๑.๖.๗ การสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน

๑) การคุ้มครองแรงงาน จากการตรวจสถานประกอบการทั้งสิ้น ๕๔ แห่ง มีลูกจ้างที่ผ่านการตรวจจำนวน ๗๒๑ คน ซึ่งสถานประกอบการที่ตรวจส่วนใหญ่เป็นสถานประกอบการขนาดเล็ก (ลูกจ้างต่ำกว่า ๑๐ คน) จำนวน ๕๐ แห่ง ร้อยละ ๙๒.๕๙ โดยสถานประกอบการส่วนใหญ่ จำนวน ๓๙ แห่ง ร้อยละ ๗๒.๒๓ ปฏิบัติถูกต้องตามกฎหมาย สถานประกอบการที่ปฏิบัติไม่ถูกต้องตามกฎหมายมีจำนวน ๑๕ แห่ง ร้อยละ ๒๗.๗๘ และสถานประกอบการขนาด ๒๐-๔๙ คน จำนวน ๗ แห่ง ร้อยละ ๑๒.๙๖ มีสัดส่วนการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายมากที่สุด โดยเรื่องที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายมากที่สุด คือ เรื่องข้อบังคับในการทำงาน มีจำนวน ๘ เรื่อง ร้อยละ ๕๓.๓๓ รองลงมาคือ เวลาทำงาน วันหยุด และ ค่าล่วงเวลา ค่าทำงาน และค่าจ้างขั้นต่ำ ประเภทอุตสาหกรรมที่ปฏิบัติไม่ถูกต้องตามกฎหมายมากที่สุด คือ อุตสาหกรรมขายส่ง ขายปลีก การซ่อมแซมรถยนต์ รถจักรยานยนต์ ของใช้ส่วนบุคคล และของใช้ในครัวเรือน จำนวน ๖ เรื่อง ร้อยละ ๔๐.๐๐ รองลงมาคือ การผลิตและการไฟฟ้า ก๊าซ และการประปาจำนวนสถานประกอบการละ ๒ เรื่อง ร้อยละ ๑๓.๓๓ ตามลำดับ

๒) การตรวจความปลอดภัยในการทำงาน มีการตรวจความปลอดภัยในสถานประกอบการทั้งสิ้น ๑๗๕ แห่ง ลูกจ้างที่ผ่านการตรวจ จำนวน ๕,๙๖๔ คน พบว่าสถานประกอบการที่ปฏิบัติถูกต้องตามกฎหมายความปลอดภัย จำนวน ๑๑๘ แห่ง (ร้อยละ ๖๖.๓๐) ปฏิบัติไม่ถูกต้อง จำนวน ๖๐ แห่ง (ร้อยละ ๓๓.๗๐) โดยประเภทอุตสาหกรรมที่มีอัตราการปฏิบัติไม่ถูกต้องมากที่สุด ได้แก่ ประเภทการขายส่ง การขายปลีก การซ่อมแซมยานยนต์ ฯลฯ จำนวน ๗๒ แห่ง รองลงมาคือ การไฟฟ้า ก๊าซ และการประปา จำนวน ๑๒ แห่ง ตามลำดับ

๓) องค์การนายจ้างและลูกจ้าง มีองค์การนายจ้างจำนวน ๓ แห่ง และองค์การลูกจ้าง ๒ แห่ง ซึ่งเป็นองค์กรประเภทสหภาพแรงงานในสหภาพแรงงานเอกชน

ที่มา สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดมหาสารคาม ข้อมูล ณ วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๓

๒.๑.๖.๘ ด้านการประกันสังคม

๑) จำนวนสถานประกอบการ ณ เดือน ธันวาคม ๒๕๖๓ มีสถานประกอบการที่ขึ้นทะเบียนประกันสังคมทั้งสิ้น จำนวน ๒,๐๑๖ แห่ง ผู้ประกันตนทั้งสิ้น ๗๒,๗๖๗ คน และมีสถานพยาบาลในสังกัดประกันสังคมที่เป็นสถานพยาบาลของรัฐบาล จำนวน ๒ แห่ง (ร้อยละ ๑๐๐) ของสถานพยาบาลทั้งหมด สถานประกอบการที่มีผู้ประกันตนมากที่สุด ๓ อันดับแรก ได้แก่ สถานประกอบการขนาด ๑,๐๐๐ คนขึ้นไป จำนวน ๕,๔๙๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๐๗ รองลงมาคือสถานประกอบการขนาด ๑-๑๐ คน จำนวน ๔,๘๙๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๒๒ และสถานประกอบการขนาด ๒๑-๕๐ คน จำนวน ๔,๔๙๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๙๗

๒) การใช้บริการของกองทุนประกันสังคม พิจารณาตามประเภทของประโยชน์ทดแทนซึ่งมี ๗ กรณี ได้แก่ เจ็บป่วย คลอดบุตร ทูพพลภาพ ตาย สงเคราะห์บุตร ชราภาพ และว่างงาน จำนวนผู้ให้บริการทั้งสิ้นจำนวน ๑๙๔,๒๖๑ ราย แยกเป็น

- กรณีสงเคราะห์บุตร จำนวน ๑๓๑,๑๖๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๗.๕๒
- กรณีชราภาพ จำนวน ๑๗,๔๙๕ ราย คิดเป็นร้อยละ ๙.๐๑
- กรณีว่างงาน จำนวน ๒๕,๓๐๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๐๓
- กรณีเจ็บป่วย จำนวน ๑๕,๔๖๔ ราย คิดเป็นร้อยละ ๗.๙๖
- กรณีคลอดบุตร จำนวน ๒,๕๔๑ ราย คิดเป็นร้อยละ ๑.๓๑
- กรณีทุพพลภาพ จำนวน ๒,๐๓๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๖๓
- กรณีตาย จำนวน ๒๘๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๑๕

สำหรับการจ่ายเงินประโยชน์ทดแทน จำนวน ๕๒๙,๗๙๒,๔๓๖.๐๓ บาท โดยกรณีว่างงานมีการจ่ายเงินสูงสุด จำนวน ๑๒๗,๑๙๕,๐๕๗.๕๒ บาท คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๐๑ ของการจ่ายเงินประโยชน์ทดแทนทั้งหมด

๓) การเลิกจ้างแรงงาน ปี ๒๕๖๔ มีการเลิกกิจการทั้งหมด ๑๙ แห่ง และลูกจ้างถูกเลิกจ้าง จำนวน ๗๙ คน

ที่มา สำนักงานประกันสังคมจังหวัดมหาสารคาม ข้อมูล ณ วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๓

๒.๑.๖.๙) การเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส

โคโรนา 2019

การจ่ายสิทธิประโยชน์ (ระลอกเดือนเมษายน ๒๕๖๔) การจ่ายสิทธิประโยชน์กรณีว่างงาน (เหตุสุดวิสัย) สถานประกอบการ จำนวน ๑๘ แห่ง ผู้ประกันตน จำนวน ๑๓๖ คน ปิดตามคำสั่งจังหวัดมหาสารคาม เรื่อง การยกระดับมาตรการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (2019) (โควิด-19)

- ผู้ประกันตน จำนวน ๙๙ คน
- รัฐสั่งให้กักตัว จำนวน ๓๗ คน
- รวมเป็นเงินทั้งสิ้น จำนวน ๘๑๘,๕๓๒.๒๕ บาท

ที่มา : สำนักงานประกันสังคมจังหวัดมหาสารคาม ข้อมูล ณ วันที่ ๒ สิงหาคม ๒๕๖๔

๒.๒ ด้านสังคม และความมั่นคง

๒.๒.๑ การศึกษา จำนวนนักเรียนและโรงเรียนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการมหาสารคาม

ปีการศึกษา ๒๕๖๔

ตาราง ๑๑ : จำนวนนักเรียนและโรงเรียนในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม ปีการศึกษา ๒๕๖๔

สังกัด	สถานศึกษา	นักเรียน/ นักศึกษา	หมายเหตุ
๑.กระทรวงศึกษาธิการ (ศธ)	๖๕๓	๑๓๘,๖๐๕	
๑.๑ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ)	๕๙๘	๙๕,๖๕๑	
๑.๑.๑ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต ๑	๑๙๖	๒๒,๖๐๗	
๑.๑.๒ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต ๒	๒๒๑	๒๓,๕๘๙	
๑.๑.๓ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต ๓	๑๔๕	๑๗,๑๗๔	
๑.๑.๔ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๖	๓๕	๓๑,๙๐๖	
๑.๑.๕ ศูนย์การศึกษาพิเศษจังหวัดมหาสารคาม	๑	๓๗๕	
๑.๒ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช)	๓๓	๑๑,๐๘๗	
๑.๒.๑ ประเภทสถานศึกษาทั่วไป (รวมเตรียมอนุบาล)	๒๙	๘,๙๖๗	
๑.๒.๒ ประเภทสถานศึกษาการกุศลของวัด (รวมเตรียมอนุบาล)	๔	๒,๑๒๐	
๑.๓ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ)	๙	๑๒,๙๓๓	
๑.๓.๑ อาชีวรัฐบาล	๖	๑๒,๑๓๗	
๑.๓.๒ อาชีวเอกชน	๓	๗๙๖	
๑.๔ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม อัธยาศัยจังหวัดมหาสารคาม (กศน) ระดับอำเภอ	๑๓	๑๘,๙๓๔	
๒. ส่วนราชการอื่น	๓๗๕	๘๑,๙๙๐	
๒.๑ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (อว)	๕	๕๗,๗๔๖	ข้อมูลปี ๖๓
๒.๑.๑ โรงเรียนสาธิต (แยก สาธิตมหาวิทยาลัยมหาสารคามฝ่าย ประถมและมัธยม)	๓	๓,๗๔๖	ข้อมูลปี ๖๓

สังกัด	สถานศึกษา	นักเรียน/ นักศึกษา	หมายเหตุ
๒.๑.๒ สถาบันอุดมศึกษา	๒	๕๔,๐๐๐	ข้อมูลปี ๖๓
๑) อุดมศึกษาภาครัฐ	๒	๕๔,๐๐๐	ข้อมูลปี ๖๓
๒) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	๑	๔๐,๘๒๘	ข้อมูลปี ๖๓
๓) มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม	๑	๑๓,๑๗๒	ข้อมูลปี ๖๓
๒.๒ กระทรวงมหาดไทย (มท) : กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น	๓๕๙	๒๒,๐๙๑	
๒.๒.๑ โรงเรียนในสังกัดกรมการปกครองส่วนท้องถิ่น	๓๖	๑๐,๐๕๖	
๑) โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.)	๒๐	๔,๗๘๐	
๒) โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมือง (ทม.)	๗	๓,๐๒๓	
๓) โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)	๔	๗๕๐	
๔) โรงเรียนสังกัดเทศบาลตำบล (ทต.)	๕	๑,๕๐๓	
๒.๓ กระทรวงสาธารณสุข (สธ) : วิทยาลัยศรีพยาบาลมหาสารคาม	๑	๕๐๐	ข้อมูลปี ๖๓
๒.๔ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา(กก) : มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตมหาสารคาม	๑	๘๖๑	ข้อมูลปี ๖๓
๒.๕ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (พศ) : โรงเรียนปริยัติธรรม	๙	๗๙๒	
รวมทั้งสิ้น	๑,๐๒๘	๒๒๐,๕๙๕	

ที่มา : สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม ประจำปี พ.ศ.๒๕๖๔

หมายเหตุ ข้อมูล ข้อ ๒.๒ ,๒.๓ ,๒.๔ เป็นข้อมูลปีการศึกษา ๒๕๖๓ เนื่องจาก สถาบันการศึกษาจะเก็บข้อมูล ณ วันที่ ๓๑ สิงหาคม ของทุกปี

๒.๒.๒ สถานบริการสาธารณสุข

จังหวัดมหาสารคาม มีสถานบริการสาธารณสุขทั้งของรัฐและของเอกชน จำนวน ๒๙๒ แห่ง มีแพทย์รวมทั้งหมด ๒๘๗ คน จำนวนแพทย์ต่อประชากร ๑ ต่อ ๓,๓๕๔ ประชาชนเข้าถึงบริการสาธารณสุขมากขึ้น และมีโอกาสได้รับการบริการทางการแพทย์มากขึ้น อย่างไรก็ตามยังมีปัญหาสุขภาพะ เนื่องจากประชาชนยังขาดความตระหนักเกี่ยวกับโรคร้ายต่างๆ และมีพฤติกรรมด้านสุขภาพที่ไม่ถูกต้อง

ตารางที่ ๑๒ ข้อมูลทรัพยากรสาธารณสุข

ชื่อโรงพยาบาล	ขนาด	ที่ตั้ง
โรงพยาบาลทั่วไป	ขนาด ๕๘๐ เตียง	๑ แห่ง (รพท.มหาสารคาม:S)
โรงพยาบาลชุมชน	ขนาด ๑๒๐ เตียง	๒ แห่ง (รพ.โกสุมพิสัยF๑,รพ.บรบือ:M๒)
	ขนาด ๙๐ เตียง	๒แห่ง (รพ.พยัคฆภูมิพิสัย:M๒,วาปีปทุม:M๒)
	ขนาด ๖๐ เตียง	๒ แห่ง (รพ.เขียงยืน:F๒,รพ.กันทรวิชัย:F๒)
	ขนาด ๓๐ เตียง	๔ แห่ง (รพ.ยางสีสุราชF๒, รพ.นาดันF๒, รพ.แกดำ:F๒, รพ.นาเชือก:F๒)
	ขนาด ๑๐ เตียง	๑ แห่ง (รพ.กุฉีรัฐ:F๓)

ชื่อโรงพยาบาล	ขนาด	ที่ตั้ง
เปิดให้บริการเฉพาะผู้ป่วยนอก		๑ แห่ง (รพ.ชื่นชม:F๓)
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล		๑๗๕ แห่ง
ศูนย์สุขภาพชุมชนเมือง		๔ แห่ง
โรงพยาบาลมหาวิทยาลัย		๑ แห่ง (มหาวิทยาลัยมหาสารคาม)
โรงพยาบาล	ขนาด ๕๕ เตียง	๑ แห่ง (โรงพยาบาลไทยอินเตอร์มหาสารคาม)
คลินิกเวชกรรม		๑๐๘ แห่ง
คลินิกทันตกรรม		๔๗ แห่ง
สถานพยาบาลและการผดุงครรภ์		๗๕ แห่ง
เทคนิคการแพทย์		๕ แห่ง
คลินิกแพทย์แผนไทย		๗ แห่ง
กายภาพบำบัด		๓ แห่ง
สหคลินิก		๓ แห่ง
คลินิกเฉพาะทางด้านเวชกรรม		๔๑ แห่ง
คลินิกประกอบโรคศิลปะ การแพทย์แผนจีน		๓ แห่ง
รวม		๒๙๒ แห่ง

ที่มา : สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมหาสารคาม สิงหาคม ๒๕๖๔

๒.๒.๓ ข้อมูลบุคลากรสาธารณสุข

ตารางที่ ๑๓ จำนวนของแพทย์ ทันตแพทย์ เภสัชกร พยาบาลวิชาชีพ อัตราต่อประชากรแยกตาม

โรงพยาบาลทั่วไปและโรงพยาบาลชุมชน ของจังหวัดมหาสารคาม ปีงบประมาณ ๒๕๖๓

ประเภทบุคลากร	รพท.	รพช.	รวม	จำนวนต่อประชากร
๑. แพทย์	๑๔๑	๑๔๖	๒๘๗	๑ : ๓,๓๕๔
๒. ทันตแพทย์	๑๙	๗๔	๙๓	๑ : ๑๐,๓๕๑
๓. เภสัชกร	๔๒	๘๓	๑๒๕	๑ : ๗,๗๐๑
๔. พยาบาลวิชาชีพ	๖๑๒	๖๙๘	๑,๓๑๐	๑ : ๗๓๕

ที่มา : ข้อมูลจากระบบ HROPS เมื่อวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๖๔

๒.๓ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

๒.๓.๑ ป่าไม้ จังหวัดมหาสารคาม มีพื้นที่ป่าไม้ ๑๓๓,๑๒๘.๘๑ ไร่ (ข้อมูลกรมป่าไม้ ปี พ.ศ.๒๕๖๓) คิดเป็นร้อยละ ๓.๘๐ ของพื้นที่จังหวัด ส่วนใหญ่เป็นป่าเต็งรัง ซึ่งอยู่ทางทิศใต้ของจังหวัด บริเวณอำเภอกุดรัง อำเภอบรบือ อำเภอนาเชือก อำเภอนาดูน และอำเภอนาหว้า มีป่าสงวนแห่งชาติ จำนวน ๑๐ แห่ง (พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติส่วนใหญ่มอบให้ สปก. ปฏิรูปที่ดิน) มีวนอุทยาน จำนวน ๒ แห่ง คือ วนอุทยานโกสัมพี ตั้งอยู่อำเภอกอสมพิสัย เนื้อที่ ๑๓๗.๒๔๓ ไร่ และวนอุทยานชีหลง ตั้งอยู่อำเภอกันทรวิชัย เนื้อที่ ๒๗๙.๑๕๕ ไร่ มีสวนรุกขชาติ ๒ แห่ง คือ สวนรุกขชาติพุทธรักษา อำเภอนาดูนและสวนรุกขชาติท่าสองคอน

อำเภอเมืองมหาสารคาม มีเขตห้ามล่าสัตว์ป่า ๑ แห่ง และประกาศเป็นเขตคุ้มครองสิ่งแวดล้อม คือ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูลำพัน อำเภอนาเชือก เนื้อที่ ๓๗๖.๐๒๕ ไร่

๒.๓.๒ แหล่งน้ำและพื้นที่ชลประทาน

- แหล่งน้ำชลประทานจังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วยอ่างเก็บน้ำขนาดกลาง จำนวน ๑๘ แห่ง รวมพื้นที่ชลประทาน ๕๓,๑๒๐ ไร่ (ตารางที่ ๑๔)
- โครงการป้องกันอุทกภัยบ้านตูม - บ้านดัว พื้นที่ชลประทาน ๓๗,๐๐๐ ไร่ (ตารางที่ ๑๕)
- แหล่งน้ำชลประทานพื้นที่คาบเกี่ยว ได้แก่ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาหนองหวาย , โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาชีกลาง , โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเสียวใหญ่ , โครงการชลประทานร้อยเอ็ด (อ่างเก็บน้ำห้วยแอ่ง , อ่างเก็บน้ำห้วยแล้ง) ซึ่งมีพื้นที่ชลประทานที่อยู่ในเขตจังหวัดมหาสารคาม รวมทั้งหมด ๑๗๕,๒๐๓ ไร่ (ตารางที่ ๑๖)
- สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้า จำนวน ๙๘ แห่ง พื้นที่รับประโยชน์ ๑๗๓,๖๙๓ ไร่ (ตารางที่ ๑๗)

ตาราง ๑๔ : แสดงข้อมูลอ่างเก็บน้ำขนาดกลางของจังหวัดมหาสารคาม

ที่	อ่างเก็บน้ำ	อำเภอ	พื้นที่รับน้ำฝน (ตร.ม.)	ระดับเก็บกัก (ม.รทก.)	ปริมาณความจุน้ำ (ล้าน ลบ.ม.)	พื้นที่ชลประทาน (ไร่)	ประเภทลุ่มน้ำชี/มูล
๑	ห้วยคะคาง	เมือง	๗๒.๕๐	๑๖๒.๘๕	๔.๑๒๖	๔,๑๘๖	ชี
๒	แก่งเลิงจาน	เมือง	๒๐๘.๐๐	๑๔๓.๘๘	๘.๐๒๔	๓,๐๐๐	ชี
๓	หนองกระทุ่ม	เมือง	๓๘.๐๐	๑๔๐.๑๕	๒.๖๓๖	๒,๔๐๙	ชี
๔	หนองแวงน้อย	เมือง	๒๔.๔๐	๑๕๒.๐๐	๐.๓๘๕	อุบโกค-ปริโกค	ชี
๕	ห้วยขอนแก่น	โกสุมพิสัย	๗๘.๑๐	๑๗๕.๐๐	๘.๖๕๙	๗,๓๖๖	ชี
๖	หนองแกดำ	แกดำ	๔๓.๕๐	๑๖๑.๗๘	๑.๖๒๕	๑,๗๐๐	ชี
๗	หนองบัว	กันทรวิชัย	๒๖.๐๐	๑๔๔.๔๘	๓.๕๘๐	๑,๙๒๙	ชี
๘	หนองเทวราช	เขียงยืน	๘.๙๕	๑๙๘.๐๐	๑.๖๐๖	๖๐๐	ชี
๙	ห้วยประดู่	บรบือ	๑๖.๗๕	๑๖๒.๓๒	๒.๘๐๔	๒,๗๒๐	ชี
๑๐	ร่องหัวช้าง	บรบือ	๒๕.๐๐	๑๖๗.๗๗	๑.๒๙๐	๑,๔๖๐	ชี
๑๑	ห้วยเชียงคำ	บรบือ	๒๑.๘๐	๑๗๘.๗๐	๕.๐๖๖	๓,๒๐๐	มูล
๑๒	หนองบ่อ	บรบือ	๒๐.๕๐	๑๗๑.๐๐	๓.๕๘๔	๒,๐๐๐	มูล
๑๓	เอกลัตย์สุนทร	บรบือ	๘.๐๐	๑๗๙.๕๓	๐.๘๗๐	๑,๕๐๐	มูล
๑๔	หนองคูขาด	บรบือ	๒.๒๔	๒๐๑.๐๐	๐.๓๖๘	๓๘๐	มูล
๑๕	ห้วยค้อ	นาเชือก	๒๐๘.๐๐	๑๖๖.๐๐	๓๑.๓๓๘	๑๘,๕๑๐	มูล
๑๖	ห้วยจอกขวาง	วาปีปทุม	๑๔๑.๐๐	๑๔๐.๐๐	๓.๐๓๖	๑,๐๑๓	มูล
๑๗	หนองไฮ	วาปีปทุม	๗.๘๐	๑๔๔.๑๖	๒.๒๔๔	๑,๑๔๗	มูล
๑๘	ฮองของแมว	วาปีปทุม	๓.๐๐	๑๕๒.๐๐	๐.๕๖๔	อุบโกค-ปริโกค	มูล
รวม					๘๑.๘๐๕	๕๓,๑๒๐	

ตารางที่ ๑๕ : แสดงข้อมูลพื้นที่โครงการป้องกันและบรรเทาอุทกภัยบ้านตูม-ดัว

ที่	โครงการ	อำเภอ	พื้นที่ชลประทาน (ไร่)	ลุ่มน้ำ
๑	ป้องกันอุทกภัยบ้านตูม-ดัว	เมือง	๓๗,๐๐๐	ชี
รวม			๓๗,๐๐๐	

ตารางที่ ๑๖ : แสดงข้อมูลพื้นที่ชลประทานของโครงการที่คาบเกี่ยวในเขต จังหวัดมหาสารคาม

ที่	โครงการ	อำเภอ	พื้นที่ชลประทาน (ไร่)	ลุ่มน้ำ
๑	ส่งน้ำและบำรุงรักษาหนองหวาย	รวม	๑๒๓,๒๕๖	
	- อำเภอโกสุมพิสัย	โกสุมพิสัย	๘๗,๔๔๗	ชี
	- อำเภอเชียงยืน	เชียงยืน	๓๕,๘๐๙	ชี
๒	ส่งน้ำและบำรุงรักษาชีกลาง	รวม	๑๑,๕๘๐	
	- เขื่อนมหาสารคาม	โกสุมพิสัย	๘,๖๐๐	ชี
	- เขื่อนวังยาง	เมือง	๒,๙๘๐	ชี
๓	ส่งน้ำและบำรุงรักษาเสียวใหญ่	รวม	๓๓,๕๕๓	
	- อำเภอบรบือ		๓๓,๕๕๓	มูล
๔	ชลประทานร้อยเอ็ด (บางส่วน)	รวม	๖,๘๑๔	
	- อ่างเก็บน้ำห้วยแอ่ง	เมือง	๔,๕๙๔	มูล
	- อ่างเก็บน้ำห้วยแล้ง	วาปีปทุม	๒,๒๒๐	มูล
รวม			๑๗๕,๒๐๓	

ตารางที่ ๑๗ : แสดงข้อมูลพื้นที่สถานีสูบน้ำด้วยพลังไฟฟ้าในเขตจังหวัดมหาสารคาม รายอำเภอ

ที่	อำเภอ	จำนวน (แห่ง)	พื้นที่รับประโยชน์ (ไร่)	ลุ่มน้ำ
๑	เมือง	๓๕	๕๙,๑๐๐	ชี
๒	กันทรวิชัย	๒๗	๕๖,๕๐๐	
๓	โกสุมพิสัย	๒๗	๔๑,๓๙๓	
๔	ชื่นชม	๕	๖,๗๐๐	
๕	เชียงยืน	๓	๗,๐๐๐	
๖	วาปีปทุม	๑	๓,๐๐๐	
		๙๘	๑๗๓,๖๙๓	

หมายเหตุ : ที่มาของข้อมูล โครงการชลประทานมหาสารคาม ปี ปรับฐานข้อมูลเมื่อปี พ.ศ.๒๕๖๓

๒.๓.๓ ทรัพยากรดิน

สามารถจำแนกกลุ่มดินของจังหวัดมหาสารคามได้เป็น ๓ กลุ่มใหญ่ ๆ คือ

(๑) กลุ่มดินไร่ สามารถแบ่งย่อยเป็น กลุ่มดินไร่ทั่วไป มีพื้นที่เพียงเล็กน้อย ครอบคลุมพื้นที่ทางทิศตะวันตกของจังหวัดดินไร่กลุ่มนี้อยู่ในพื้นที่บางส่วนของอำเภอลำปุม และอำเภอแกลง กลุ่มดินไร่ทรายส่วนใหญ่อยู่ในบริเวณทิศตะวันตกของจังหวัด บริเวณอำเภอโกสุมพิสัย อำเภอบรบือ และอำเภอนาเชือก

(๒) กลุ่มดินนา ส่วนใหญ่ครอบคลุมพื้นที่ทางทิศเหนือและทิศใต้ของจังหวัดสามารถแยกออกเป็นกลุ่มย่อยตามคุณสมบัติของดินได้เป็น กลุ่มดินนาทั่วไป ครอบคลุมพื้นที่อำเภอเชียงยืน อำเภอลำปุม อำเภอนาคู อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย และบางส่วนของอำเภอเมืองมหาสารคาม กลุ่มดินนาดี อยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำชี ทางทิศเหนือ ของจังหวัดซึ่งครอบคลุมพื้นที่ของอำเภอโกสุมพิสัยและอำเภอกันทรวิชัย และบางส่วนอยู่ทางตอนใต้ของจังหวัด

(๓) กลุ่มดินคละ ส่วนใหญ่อยู่ในบริเวณตอนกลางของจังหวัด สามารถแบ่งย่อยได้เป็นกลุ่มดินไร่ทั่วไป คละกับดินนาทั่วไป ครอบคลุมพื้นที่ของอำเภอเมืองมหาสารคาม อำเภอบรบือ อำเภอนาเชือก อำเภอนาคู และอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย และกลุ่มดินไร่ทรายคละกับดินไร่ทั่วไป อยู่ในพื้นที่อำเภอเมือง อำเภอแกลง และอำเภอลำปุม

ทั้งนี้ พบว่าจังหวัดมหาสารคามมีดินที่เป็นปัญหา ประมาณ ๒,๔๔๒,๗๒๔ ไร่ ได้แก่ ดินเค็ม ดินทรายจัด และดินปนกรวด สำหรับพื้นที่ดินเค็มพบว่ามีกระจายทั่วไปทางตอนกลางและตอนล่างของ จังหวัด สามารถจำแนกตามระดับความเค็ม ดังนี้

(๑) ดินเค็มน้อย (slightly salt affected areas) เป็นบริเวณที่พบคราบเกลือ มีปริมาณน้อยกว่า ๑% ของพื้นที่ มีอยู่ประมาณ ๑ ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ ๓๒ ของพื้นที่นาในจังหวัดส่วนใหญ่ อยู่ในพื้นที่อำเภอเชียงยืน อำเภอโกสุมพิสัย อำเภอบรบือ อำเภอนาเชือก อำเภอนาปีพุม และอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย ทั้งนี้ พื้นที่ดินเค็มน้อยหากมีการใช้ประโยชน์ดินอย่างไม่เหมาะสม เกลือจากน้ำใต้ดินมีโอกาที่จะแพร่กระจาย ทำให้ดินแปรสภาพไปเป็นดินเค็มปานกลาง หรือ เป็นดินเค็มมาก

(๒) ดินเค็มปานกลาง (moderately salt affected areas) คือพื้นที่บริเวณที่พบ คราบเกลือกระจายตามผิวดินมีปริมาณ ๑ - ๑๐% ของพื้นที่ที่มีปริมาณรองลงมาครอบคลุมพื้นที่ประมาณ ๑.๗ แสนไร่ คิดเป็นร้อยละ ๕ ของพื้นที่จังหวัดอยู่ในที่ราบในเขตอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย

(๓) ดินเค็มมาก (highly salt affected areas) คือบริเวณที่พบคราบเกลือตามผิวดิน กระจายอยู่ทั่วไปมีปริมาณมากกว่า ๑๐ % ของพื้นที่ ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ ๑.๗ แสนไร่ คิดเป็น ร้อยละ ๕ ของพื้นที่จังหวัดอยู่ในบริเวณอำเภอนาปีพุม

พื้นที่ดินทรายจัดมีความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างต่ำถึงต่ำมาก มีความสามารถในการ อุ่มน้ำน้อย มีเนื้อที่ ๑,๑๗๗,๒๕๖ ไร่ หรือร้อยละ ๓๕.๖๐ ของพื้นที่จังหวัด พบมากด้านทิศตะวันตกของจังหวัด ในเขตอำเภอบรบือ อำเภอโกสุมพิสัย รองลงมา ในเขตพื้นที่ อำเภอนาเชือก และอำเภอนาดูนดินค่อนข้างเป็นทราย มีเนื้อที่ ๑,๐๑๔,๒๐๕ ไร่ หรือ ร้อยละ ๓๐.๖๗ ของพื้นที่จังหวัด พบมากในเขตอำเภอนาปีพุม รองลงมา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย อำเภอเชียงยืน และอำเภอเมืองมหาสารคามดินปนกรวดเป็นดินต้นปนลูกรัง ปนกรวด ที่มีการระบายน้ำได้ปานกลาง มีเนื้อที่ ๔,๖๓๐ ไร่ หรือ ร้อยละ ๐.๑๔ ของพื้นที่จังหวัดพบมากในเขตพื้นที่ อำเภอนาดูน รองลงมาในเขตพื้นที่ อำเภอนาปีพุม อำเภอกันทรวิชัย และ อำเภอบรบือ

๒.๔ แหล่งท่องเที่ยว

๒.๔.๑ แหล่งท่องเที่ยวทางประเพณีและวัฒนธรรม มีดังนี้

๑) งานนมัสการพระธาตุนาถูน อำเภอนาดูน เป็นงาน ประเพณีประจำปีซึ่งจัดขึ้นในช่วงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๓ ของทุกปี เพื่อเป็นการนมัสการองค์พระธาตุ ในงานมีขบวนแห่ประเพณี ๑๒ เดือน การแสดง ตำนานนครจำปาศรี

๒) งานบุญเบิกฟ้า จัดขึ้นในวันขึ้น ๓ ค่ำ เดือน ๓ ของทุกปี ถือเป็นงานประเพณีประจำปี ของชาว จังหวัดมหาสารคาม และเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัด ซึ่งมีแนวความคิดที่ฟื้นฟูเกี่ยวกับการทำนา เพื่อให้คน ทั้งหลายได้ตระหนักถึงความสำคัญของชาวนา และ การบำรุงดิน อันเป็นหัวใจสำคัญของการผลิตข้าว กำหนดจัดงาน ๑๐ วัน ๑๐ คืน

๓) งานออนซอนกลองยาว เป็นงานประเพณีของชาวอำเภอลำปำ ซึ่งทุกหมู่บ้านมีคณะกลองยาว โดยมีการผลิตกลองยาวเสียงดี ไว้สำหรับประกวดกลองยาวชิงชนะเลิศระดับประเทศ ซึ่งจะจัดงานหลังวันมาฆบูชาประมาณ ๑ เดือน หรือประมาณกลางเดือนมีนาคมของทุกปี

๔) งานประเพณีแข่งเรือยาว ลอยกระทง ล่องเรือไฟ เป็นงานประเพณีชาวพุทธที่ได้ปฏิบัติสืบทอดกันมา กระทั่งปัจจุบัน จะจัดขึ้นในวันออกพรรษา เพื่ออนุรักษ์ส่งเสริมประเพณีอันดีงาม สถานที่จัดงานบริเวณบึงบอน ตำบลหัวขวาง อำเภอโกสุมพิสัย

๕) งานบุญพาสืบชะตา หรือบุญเลี้ยงอาหารลิง เป็นงานประจำปีของชาวอำเภอโกสุมพิสัย ยึดเอาวันที่ ๒ เมษายนของทุกปีเป็นวันจัดงานเพื่อหารายได้สมทบเป็นกองทุนจัดซื้ออาหารไว้เลี้ยงฝูงลิงตลอดทั้งปี ซึ่งเป็นการแสดงออกในการทำบุญให้ทานแก่สัตว์

๖) พระพุทธรูปยืนปางดำน้ำ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม เป็นพระพุทธรูปยืนปางดำน้ำโพธิ์จันโตนต้นโพธิ์ห่อหุ้มไปบางส่วน มีลักษณะเป็นพระที่ทามาจากหินทราย ศิลปะยุคทวารวดี สูงราว ๔ เมตร พระพุทธรูปยืนปางดำน้ำเป็นพระพุทธรูปสำคัญของจังหวัดมหาสารคาม ด้วยมีความเก่าแก่จนกรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนให้เป็นวัตถุสำคัญและเป็นสมบัติของชาติ

๗) พระพุทธรูปยืนปางดำน้ำหรือที่ชาวบ้านเรียกว่า “หลวงพ่อยืน” ตั้งอยู่ที่วัดสุวรรณาวาสไม่ไกลจากพระพุทธรูปยืนปางดำน้ำด้วยเป็นพระที่มีตำนานการสร้างร่วมกัน ถูกสร้างขึ้นมาพร้อมๆ กันด้วยวัตถุประสงค์การสร้างเดียวกัน ลักษณะเป็นพระที่ทามาจากศิลาแลงสูงราว ๔ เมตร กว้าง ๑ เมตร เป็นศิลปะแบบทวารวดี เช่นเดียวกัน

๘) วัดป่าวังน้ำเย็น ตำบลเก็ง อำเภอมืองมหาสารคาม
วัดแห่งนี้มีศาลาการเปรียญไม้ที่ใหญ่มหึมา สร้างโดยใช้
เสาไม้สักนับร้อยๆ ต้น ภายในวัดยังมีเจดีย์ศรี
มหาสารคาม ที่องค์เจดีย์บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ
พระพุทธรูปทองคำ ๓ องค์
พระเนื้อผง ๘๔,๐๐๐ องค์ พระบูชา ๘๔,๐๐๐ องค์
รวมถึง พระพิมพ์เก่าแก่
จากกรุพระนาคน

๒.๔.๒ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

๑) วนอุทยานโกสัมพ ตั้งอยู่ที่บ้านหัวขวาง ตำบลหัว
ขวาง อำเภอกอสมพิสัย มีเนื้อที่ประมาณ ๑๕๐ ไร่
ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำชี มีสภาพเป็นป่าเบญจพรรณ
มีต้นไม้หลากหลายชนิด ทำให้ทัศนียภาพ ร่มรื่น
นอกจากนี้ยังมีฝูงลิงแสมขนสีทองอาศัยอยู่บนต้นไม้

๒) เขตห้ามล่าสัตว์ป่าคุนลำพัน ตั้งอยู่ที่ตำบลนาเชือก
อำเภอนาเชือก มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ ๓๕๐ ไร่
ภายในเป็นป่าพรุน้ำจืด หรือป่าทามผสมกับป่าบก
ทำให้มีความหลากหลายของพันธุ์พืช และสัตว์ป่าเป็นที่
อยู่ของปูทะเลกระหม่อม หรือปูแป้ง ซึ่งเป็นปูที่หายากและ
พบเพียงแห่งเดียวที่ป่าคุนลำพัน

๓) อุทยานวังมัจฉา ตั้งอยู่ที่บ้านโขงกุดหวาย ต.เก็ง
อ.เมืองมหาสารคาม มีพื้นที่เป็นเกาะล้อมรอบด้วยน้ำ
เป็นแหล่งปลาชุกชุม บนเกาะมีสัตว์ป่าหลากหลาย
ชนิดเหมาะสำหรับเป็นที่พักผ่อนและชมธรรมชาติ

๔) สะพานไม้วัดป่าวังเกาะเก็ง ตั้งอยู่ที่ตำบลเก็ง
อำเภอมืองมหาสารคาม วัดป่าแห่งนี้มีที่สะพานไม้
ด้วยวัดป่าวังเกาะเก็งตั้งอยู่ในพื้นที่ดินที่ถูกลำน้ำชีหลง
ล้อมรอบ จนมีสภาพเป็นเกาะ พระอาจารย์กมล
(หลวงพ่อดุ่ม) จึงได้ร่วมกับชาวบ้านและนักศึกษาที่มา
ออกค่ายอาสาพัฒนาลงมือทำการก่อสร้างสะพานแห่งนี้
ตัวสะพานได้นำแบบมาจากสะพานมอญ และได้เพิ่ม
ศาลาพักตรงกึ่งกลางเพื่อเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของ
ผู้คน ทั้งนี้ บริเวณคุ้งน้ำใต้สะพานมีฝูงปลาชะโดยักษ์
อาศัยอยู่จำนวนมาก นอกจากนี้ภายในวัดมีลักษณะ
เป็นป่ารกทึบ มีฝูงหมีป่าเป็นจำนวนมาก

๕) สะพานไม้แกดำ ตั้งอยู่ที่ตำบลแกดำ อำเภอแกดำ เป็นสะพานไม้อาวประมาณ ๑ กิโลเมตร ทอดจาก ชายฝั่งหนองแกดำด้านวัดดาวดึงษ์แกดำ ไปยังหมู่บ้าน หัวข้าวคำ ว่า ข้าว ภาษาอีสาน แปลว่า สะพาน ชื่อหมู่บ้านที่ตั้งมานี้ น่าจะเป็นไปได้ว่า สะพานและหมู่บ้านสร้างขึ้นมาพร้อมๆ กันคนแก่คนเฒ่า ที่รู้จักในหมู่บ้านอายุ ๘๐ กว่าปี ก็บอกว่าเกิดมาก็เห็นสะพานอยู่อย่างนี้แล้วเหมือนกัน แต่ถ้าถามถึงคนผู้สร้างสะพานล้วน ล้มหายตายจากไปหมดแล้ว จึงประมาณอายุของสะพานได้น่าจะ ๑๐๐ ปี สร้างขึ้นมาเพื่อใช้ในการไปมาหาสู่กันระหว่างคน ๒ ฝากฝั่งหนอง

๒.๔.๓ สถานการณ์ท่องเที่ยวของจังหวัด

สถานการณ์ท่องเที่ยวของจังหวัดมหาสารคาม ในปี ๒๕๖๓ จังหวัดมหาสารคาม มีจำนวนนักท่องเที่ยวรวมทั้งสิ้น ๔๕๒,๕๐๓ คน เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน ๔๔๙,๗๙๖ คน นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ จำนวน ๒,๗๐๗ คน ลดลงร้อยละ ๓๙.๔๙ จากปี ๒๕๖๒ และมีรายได้จากการท่องเที่ยว จำนวน ๖๐๗ ล้านบาท เป็นรายได้จากนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน ๖๐๓ ล้านบาท และรายได้จากนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ จำนวน ๓.๕๓ ล้านบาท ลดลงจากปี ๒๕๖๒ ร้อยละ ๔๙.๓๖ ทั้งนี้ เนื่องมาจากผลกระทบของสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-19)

ตาราง ๑๘: แสดงสถิตินักท่องเที่ยวจังหวัดมหาสารคาม ๒๕๖๑ – ๒๕๖๓

ปี พ.ศ.	จำนวน (คน)				รายได้ (ล้านบาท)			
	ชาวไทย	ชาวต่างชาติ	รวมทั้งสิ้น	%change	ชาวไทย	ชาวต่างชาติ	รวมทั้งสิ้น	%change
๒๕๖๑	๗๑๓,๑๐๖	๙,๖๑๕	๗๒๒,๗๒๑	+ ๑.๘๔	๑,๑๔๓.๑๒	๑๗.๗๐	๑,๑๖๐.๘๒	+ ๖.๒๑
๒๕๖๒	๗๓๗,๘๑๙	๙,๙๕๖	๗๔๗,๗๗๕	+๓.๔๗	๑,๑๗๙.๕๙	๑๘.๐๔	๑,๑๙๗.๖๓	+๓.๑๗
๒๕๖๓	๔๔๙,๗๙๖	๒,๗๐๗	๔๕๒,๕๐๓	-๓๙.๔๙	๖๐๓.๐๐	๓.๕๓	๖๐๗	-๔๙.๓๖

ที่มา : กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (สิงหาคม ๒๕๖๔)

๓. ประเด็นปัญหาและความต้องการเชิงพื้นที่

๓.๑) ปัญหาความยากจน

ประชากรจังหวัดมหาสารคามยังมีรายได้ต่อคนต่ปีต่ำ เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตร ทำนา และรับจ้างทั่วไป ซึ่งอาชีพดังกล่าวนี้มีรายได้ค่อนข้างต่ำ เมื่อเทียบกับค่าจ้างขั้นต่ำจังหวัดมหาสารคาม วันละ ๓๑๕ บาท ทั้งนี้ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจัดทำข้อมูลผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัว (GPP per capita) ปี ๒๕๖๒ จำนวน ๗๕,๓๓๔ บาท และเมื่อเปรียบเทียบกับรายได้กับจังหวัดอื่นๆ พบว่า จังหวัดมหาสารคามอยู่ลำดับ ๖๓ โดยเรียงลำดับทั้งหมด ๗๗ จังหวัด และลำดับที่ ๘ ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๓.๒) ปัญหาการศึกษา

จังหวัดมหาสารคามเป็นศูนย์กลางการศึกษาของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีนิสิตนักศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยและวิทยาลัย มากกว่า ๘๑,๙๙๐ คน ส่งผลต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของจังหวัดมหาสารคาม โดยมีมูลค่าผลิตภัณฑ์สูงเป็นอันดับ ๒ รองจากภาคเกษตร ถึงแม้ว่ารัฐขยายโอกาสทางการศึกษาให้ทั่วถึง โดยจัดโครงการเรียนฟรี ๑๕ ปี ก็ตาม แต่ปัญหาทางการศึกษาโดยเฉพาะคุณภาพการศึกษาของจังหวัดยังอยู่ในเกณฑ์ที่จะต้องพัฒนาให้ได้มาตรฐาน โดยเฉพาะบุคลากรทางการศึกษาที่ต้องได้รับการพัฒนาให้เป็นมืออาชีพ นอกจากนี้ปัญหาของการพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้ทันต่อความก้าวหน้าของวิทยาการทางการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทำให้ผู้ที่จบการศึกษามีความรู้และทักษะไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ส่งผลต่อปัญหาการว่างงาน ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องแก้ไขปัญหาการศึกษาของจังหวัดอย่างเป็นระบบ โดยเพิ่มการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้มากขึ้น และเน้นการศึกษาในระดับอาชีวศึกษา เพื่อเพิ่มความรู้และทักษะของนิสิตนักศึกษา และพัฒนาครูให้มีคุณภาพมากขึ้น

ทั้งนี้ จากการสำรวจความต้องการของประชาชนในพื้นที่ พบว่า ต้องการให้มีการจัดการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยอย่างทั่วถึง เท่าเทียม และมีคุณภาพ พัฒนาครูให้เป็นมืออาชีพ ตลอดจนให้เด็กและเยาวชนทั้งหมดสามารถอ่านออก เขียนได้ และเรียนจบแล้วมีงานทำ นอกจากนี้เห็นว่าจังหวัดควรมีการจัดทำข้อมูลสถิติทางการศึกษาที่ครบถ้วนและทันสมัย รวมทั้งการเสริมสร้าง และพัฒนานักเรียน/นักศึกษาทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพให้เพียงพอกับความต้องการของตลาดแรงงาน และพัฒนาให้จังหวัด เป็น HUB ทางด้านแรงงานฝีมือ

๓.๓) ปัญหาโครงสร้างพื้นฐาน

จังหวัดมหาสารคาม มีพืชเศรษฐกิจหลักที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว อ้อยโรงงาน และมันสำปะหลัง โดยมีแหล่งน้ำต้นทุนสายหลัก คือ แม่น้ำชี แต่การบริหารจัดการใช้แม่น้ำ ยังไม่มีประสิทธิภาพมากพอ ประกอบกับสภาพดินมีความสามารถในการอุ้มน้ำต่ำ ขาดความอุดมสมบูรณ์ และระบบชลประทานไม่ทั่วถึง ปัญหาคือ จังหวัดยังขาดระบบชลประทานเพื่อส่งเสริมการเพาะปลูกเป็นอย่างมาก ตลอดจนปัญหาเส้นทางคมนาคมขนส่ง ซึ่งปัญหาที่พบโดยส่วนมากคือ เส้นทางมีสภาพชำรุดทุุดโทรม ทำให้การลำเลียงพืชเศรษฐกิจหลักของเกษตรกรเป็นไปด้วยความลำบาก ทำให้เกิดปัญหาในการขนส่ง ส่งผลให้ผลผลิตทางการเกษตรไปสู่ตลาดเกิดความเสียหาย ไม่ทันต่อการกระจายสินค้า และประชาชนในพื้นที่ต้องการให้ภาครัฐแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยเร่งด่วน

๓.๔) ปัญหาสถานการณ์ภัยแล้ง/น้ำท่วม

ปัญหาด้านภัยแล้ง นับวันยิ่งทวีความรุนแรงและขยายวงกว้างออกไป โดยในรอบ ๑๐ ปี ที่ผ่านมาปริมาณน้ำฝนที่ตกอยู่ระดับต่ำสุดในรอบ ๑๐ ปี ส่งผลให้ในหลายพื้นที่ของจังหวัดมหาสารคามประสบกับปัญหาแหล่งน้ำดิบที่จะนำไปผลิตน้ำประปา แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งทางจังหวัดก็ได้ระดมให้ความช่วยเหลือทั้งการทำฝายดิน เป่าล้างบ่อบาดาล ขุดลอกคลอง รวมถึงการนำรถบรรทุกน้ำอุปโภคบริโภคออกไปแจกจ่าย

ให้กับราษฎรที่ประสบภัยแล้ง นอกจากนี้ยังได้ส่งเสริมให้เกษตรกรขุดสระน้ำ เพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ ในหน้าแล้ง และปลูกพืชที่ใช้น้ำน้อย ตลอดจนพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กให้กระจายในเขตพื้นที่เพื่อจะได้มีปริมาณน้ำที่เพียงพอสำหรับการใช้อุปโภคบริโภค และการเกษตร

ปัญหาน้ำท่วม เนื่องจากจังหวัดมหาสารคามตั้งอยู่ในพื้นที่ลุ่มแม่น้ำชี มีแม่น้ำชี เป็นแม่น้ำสายหลัก เมื่อถึงฤดูฝน น้ำชีจะเอ่อท่วมทั้ง ๒ ฝั่ง ในพื้นที่อำเภอโกสุมพิสัย อำเภอกันทรวิชัย และอำเภอเมืองมหาสารคาม ซึ่งส่งผลกระทบต่อราษฎรในพื้นที่ทั้ง ๓ อำเภอ พื้นที่นาถูกน้ำท่วมเสียหายทุกปี แนวทางแก้ไข กำหนดจะพัฒนาแก้มลิง เพื่อกักเก็บน้ำในบริเวณพื้นที่ลุ่มน้ำชี

ยุทธศาสตร์การพัฒนา
จังหวัดมหาสารคาม

ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดมหาสารคาม

*****

๑. เป้าหมายการพัฒนาจังหวัด

“เกษตรกรรมยั่งยืน นำภูมิปัญญาสร้างคุณค่า พัฒนาการค้า การลงทุน สู้สังคมมีสุข
ภายใต้สิ่งแวดล้อมที่ดี”

๒. ตัวชี้วัดความสำเร็จตามเป้าหมายการพัฒนาจังหวัด

๑. ภาคการเกษตรมีความเข้มแข็งและสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับจังหวัด
๒. การพัฒนาเศรษฐกิจของจังหวัดเติบโตอย่างสมดุลและยั่งยืน
๓. ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี

๓. ประเด็นการพัฒนาของจังหวัด เพื่อให้การพัฒนาจังหวัดเป็นตามเป้าหมายพัฒนาจังหวัด จึงได้กำหนดประเด็นพัฒนา ใน ๔ ประเด็น ดังนี้

ประเด็นการพัฒนาที่ ๑	ส่งเสริมและพัฒนากิจการการผลิตภาคการเกษตร เพื่อสร้างรายได้กับเกษตรกร
ประเด็นการพัฒนาที่ ๒	ส่งเสริมการนำองค์ความรู้ทางภูมิปัญญา เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า บริการ การท่องเที่ยว เชิงประวัติศาสตร์ ศิลปะและวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
ประเด็นการพัฒนาที่ ๓	เพิ่มศักยภาพด้านการค้า การลงทุน เพื่อรองรับ การขยายตัวทางเศรษฐกิจ
ประเด็นการพัฒนาที่ ๔	พัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน สู้สังคมมีสุข ภายใต้สิ่งแวดล้อมที่ดี

๔. วัตถุประสงค์ / เป้าหมายและตัวชี้วัด / แนวทางการพัฒนา ในแต่ละประเด็นการพัฒนา
ของจังหวัดมหาสารคาม

ประเด็นการพัฒนาที่ ๑ “ส่งเสริมและพัฒนากิจการการผลิตภาคการเกษตรเพื่อสร้าง
รายได้กับเกษตรกร”

๑) วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้เกษตรกรสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน
๒. เพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการผลิตสินค้าเกษตร

๒) เป้าหมายและตัวชี้วัด

๑. เกษตรกรมีรายได้เพิ่มมากขึ้น
๒. มีระบบการบริหารจัดการด้านการเกษตรอย่างเหมาะสม

๓) แนวทางการพัฒนา

๑. เสริมสร้างการผลิตภาคการเกษตรให้เข้มแข็งและยั่งยืน
๒. ยกระดับสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐาน

ประเด็นการพัฒนาที่ ๒ “ส่งเสริมการนำองค์ความรู้ทางภูมิปัญญาเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าบริการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ศิลปะและวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์”

๑) วัตถุประสงค์

เพื่อนำภูมิปัญญามาสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า บริการ การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ศิลปะและวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัด

๒) เป้าหมายและตัวชี้วัด

จำนวนสินค้า บริการ การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ศิลปะ และวัฒนธรรมที่นำเอาภูมิปัญญามาสร้างมูลค่าเพิ่ม

๓) แนวทางการพัฒนา

ส่งเสริมการนำภูมิปัญญามาสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า บริการ การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ศิลปะ และวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัด

ประเด็นการพัฒนาที่ ๓ “เพิ่มศักยภาพด้านการค้า การลงทุน เพื่อบริการขยายตัวทางเศรษฐกิจ”

๑) วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน

๒) เป้าหมายและตัวชี้วัด

มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น

๓) แนวทางการพัฒนา

ส่งเสริมศักยภาพการค้าการลงทุน และพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานเพื่อบริการขยายตัวทางเศรษฐกิจ

ประเด็นการพัฒนาที่ ๔ “พัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนสู่สังคมมีสุข ภายใต้งบสวัสดิการที่ดี”

๑) วัตถุประสงค์

๑. เพื่อเชิดชูปกป้องสถาบันสำคัญของชาติ
๒. เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
๓. เพื่อส่งเสริมสุขภาวะของประชาชนในพื้นที่

๒) เป้าหมายและตัวชี้วัด

๑. จำนวนกิจกรรมเทิดพระเกียรติและเชิดชูสถาบันพระมหากษัตริย์เพิ่มขึ้น
๒. จำนวนกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับโครงการพระราชดำริเพิ่มขึ้น
๓. ประชากรในจังหวัดมีสุขภาวะที่ดีขึ้น
๔. เด็กปฐมวัยและเด็กวัยเรียนมีพัฒนาการสมวัยอย่างเต็มศักยภาพ
๕. ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมได้รับการฟื้นฟูเพิ่มขึ้น

๓) แนวทางการพัฒนา

ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน สู้สังคมมีสุข
ภายใต้สิ่งแวดล้อมที่ดี ตามหลักของปรัชญาเศรษฐกิจ
พอเพียงเพื่อให้ประชาชนสามารถพึ่งพาตนเองได้

ประวัติพระบรมธาตุนาइन

ประวัติพระบรมธาตุนาตุน

ความเป็นมาขององค์พระธาตุนาตุน

อำเภอนาตุน เป็นแหล่งอารยธรรมโบราณแห่งหนึ่งที่มีประวัติอันยาวนาน โดยบริเวณที่ตั้งของอำเภอนาตุน คือ เมืองจัมปาศรีที่เจริญรุ่งเรืองในสมัยทวารวดี เมื่อประมาณพุทธศตวรรษที่ ๑๓-๑๕ ซึ่งมีหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีที่ค้นพบมากมาย สรุปความดังนี้

ถิ่นฐานอารยธรรมจัมปาศรีในอดีตกาล สันนิษฐานได้ว่ามีความเจริญรุ่งเรืองมา ๒ ยุค คือ

- ยุคทวารวดี ระหว่าง พ.ศ. ๑๐๐๐-๒๐๐๐
- ยุคลพบุรี ระหว่าง พ.ศ. ๑๖๐๐-๑๘๐๐

ในราวพุทธศตวรรษที่ ๑๓-๑๖ ภายในตัวเมืองและนอกเมืองมีเจดีย์สมัยทวารวดีอยู่ ๒๕ องค์ (ขณะนี้ได้ขุดค้นพบแล้ว ๑๐ องค์) เจ้าผู้ครองเมืองนครจำปาศรี นับตั้งแต่ พระเจ้ายศวรรราช ได้สร้างสถานที่สักการบูชาในพิธีทางศาสนาพราหมณ์และพุทธ เช่น เทวาลัย ปราสาทค์กู เป็นต้น ซึ่งถือว่าได้เจริญรุ่งเรืองทั้งในด้านศาสนา วัฒนธรรม และการปกครอง จนถึงขีดสุดแล้วได้เสื่อมถอยลงจนถึงยุคทวารวดีในสมัยพระเจ้าฟ้างุ้มแหล่งหลักฐาน

ประวัติการขุดพบองค์พระธาตุนาตุน

ในปีพุทธศักราช ๒๕๒๒ กรมศิลปากรและราษฎรในตำบลนาตุนได้ขุดพบพระบรมสารีริกธาตุจากเนินดินที่เป็นซากโบราณสถาน ในบริเวณที่นาของ นายทองดี ปะวะภูตา ราษฎรบ้านนาตุน ท้องที่หมู่ที่ ๑ ตำบลนาตุน อำเภอนาตุน จังหวัดมหาสารคาม ได้พระพิมพ์ต่างๆเป็นจำนวนมาก ชาวการขุดค้นพบพระพิมพ์ดินเผาได้แพร่กระจายออกไป ทำให้ประชาชนที่ทราบข่าวเดินทางมา ขุดค้นอย่างมากมาย และหน่วยศิลปากรที่ ๗ ขอนแก่น ได้เข้ามาทำการขุดแต่งโบราณสถานตรงที่ขุดพบพระพิมพ์เพื่อรักษาสภาพสถูปองค์เดิมไว้แต่กระทำให้ไม่สำเร็จเพราะฝูงชนจำนวนมาก ได้เข้ามาแย่งชิงค้นหาพระพิมพ์ เจ้าหน้าที่หน่วยศิลปากรที่ ๗ ขอนแก่น ต้องยุติการขุดแต่งและปล่อยให้ประชาชนขุดค้นหาต่อไป

จนกระทั่งวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๒๒ นายบุญจันทร์ เกศแสนศรี นักการพานโรงสำนักที่ดินอำเภอนาตุน และได้ขุดค้นพบสถูปพระบรมสารีริกธาตุมีฐานตั้งเกลาดแก้วประดิษฐานสถูปในผอบ ๓ ชั้น ชั้นในเป็นทองคำ ชั้นกลางเป็นเงิน ชั้นนอกเป็นสำริด สวดซ้อนกันเรียงตามลำดับ และบรรจุอยู่ในสถูปจำลองอีกชั้นหนึ่ง เป็นสถูปโลหะ ทรงกลมสูง ๒๔.๔ เซนติเมตร ถอดออกเป็น ๒ ส่วน ส่วนยอดสูง ๑๒.๓ เซนติเมตร ส่วนองค์สูง ๑๒.๑ เซนติเมตร นอกจากนั้นที่ด้านหลังพระพิมพ์บางองค์ยังมีจารึกเป็นภาษาขอมโบราณและมอญโบราณ พระธาตุนาตุน

รัฐบาลได้เห็นความสำคัญของศิลปะโบราณวัตถุเหล่านี้จึงได้ดำเนินการก่อสร้างพระธาตุนาดูนขึ้นเพื่อบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ โดยบริเวณรอบๆ

ชาวจังหวัดมหาสารคาม คาดการณ์ว่า อุบัติการณ์ของพระบรมสารีริกธาตุครั้งนี้ นับเป็นนิมิตหมายอันดี แก่ชาวจังหวัดมหาสารคามอย่างยิ่ง สมควรสร้างพระสถูปเจดีย์ประดิษฐาน ไว้ให้ถาวรมั่นคง เป็น ปุชนิยสถานและ สิริมงคลแก่ภูมิภาคนี้ต่อไป และเพื่อสืบทอดพระบรมศาสนาตามแนวทางแห่งบรรพชน จึงจัดสร้างโครงการพุทธ มณฑลอีสานขึ้น

เพื่อเป็นศูนย์กลางของพระพุทธศาสนา ศิลปวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีระยะเวลาดำเนินการ ตั้งแต่ พุทธศักราช ๒๕๒๕-๒๕๒๙ ประกอบด้วยสถานที่สำคัญ คือ เจดีย์พระธาตุนาตุนที่ประดิษฐานพระบรม สารีริกธาตุ ศูนย์พิพิธภัณฑวัฒนธรรมจำปาศรี เพื่อเก็บรักษาโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และเป็นแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับ อาณาจักร จัมปาศรี นครโบราณของบริเวณนี้ซึ่งอยู่ในสมัยทวารวดี อายุประมาณพุทธศตวรรษที่ ๑๓-๑๖ ประกอบด้วย วัด ส่วนรุกขชาติ สวนสมุนไพร ศาลาพักผ่อน แหล่งน้ำ และถนน กำหนดพื้นที่ก่อสร้าง ณ โคกตงเค็ง มีปริมาตร ๙๐๒ ไร่เศษ

เจดีย์พระธาตุนาตุน มีลักษณะประยุกต์จากสถูปจำลองที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ กับลักษณะ ศิลปากร แบบทวารวดีออกแบบและดำเนินการสร้างโดยกรมศิลปากรสูง ๕๐.๕๐ เมตร ฐานเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส ๓๕.๗๐ เมตร พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรีได้ประกอบ พิธีวางศิลาฤกษ์เมื่อวันที่ ๒๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๘ ก่อสร้างสำเร็จบริบูรณ์ เมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๒๙ สิ้นค่าใช้จ่ายเป็นเงิน ๗,๕๘๐,๐๐๐ บาท (เจ็ดล้านห้าแสนแปดหมื่นบาทถ้วน)

ครั้นวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๐ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชเจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ์ สยามมกุฎราชกุมารเสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์มา ทรงประกอบพิธีอันเชิญพระบรมสารีริกธาตุเข้าบรรจุ ในองค์ เจดีย์พระธาตุนาคูนนี้

พระธาตุนาคูน ลักษณะโครงสร้างองค์พระธาตุนาคูน

ลักษณะพระธาตุนาคูน จำลองแบบจากสถูปสำริดที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ ฐานประยุกต์แบบศิลปทวารวดี ฐานกว้าง ๓๕.๗๐ * ๓๕.๗๐ เมตร มีความสูงจากฐานถึงยอด ๕๐.๕๐ เมตร ฐานรากและโครงสร้างทั่วไปเป็นคอนกรีตเสริมเหล็ก ทั้งหมด

ผนังภายนอกพระธาตุส่วนใหญ่ทำด้วยหินล้างเบอร์ ๔ บางแห่งฉาบปูนเรียบสีขาว มีลวดลายลวดบัว เสาบัวต่าง ๆ จำลองแบบ พระเครื่องพิมพ์ต่าง ๆ ที่ขุดพบมาประดิษฐานพระธาตุจำนวน ๓๒ รูป และมีมารแบกปั้นเป็นแบบนูนสูงประดับที่ฐาน จำนวน ๔๐ ตัว ตัวองค์พระธาตุจะแบ่งออกเป็น ๑๖ ชั้น ลักษณะการก่อสร้างแบบคอนกรีตเสริมเหล็กทั้งหมด ภายในโปร่ง จากฐานรากขึ้นไปชั้นที่ ๑ สูง ๓.๗ เมตร

- ชั้นที่ ๑ คือฐานรากมีจำนวนฐานทั้งหมด ๑๐๕ ฐาน มีเสาขึ้นจากฐานทั้งหมด ๑๔๔ ต้น ส่วนฐานที่เป็นองค์พระธาตุมีลักษณะกลม มีเสาทั้งหมด ๑๖ ต้น ชั้นที่ ๑ มีพื้นทางเดินโดยรอบ และมีซุ้มประตูลายปูนปั้น ๔ ประตูประจำทิศ ผนังประดับด้วยกระเบื้องด้านเกวียนศิลปะของ ภาคอีสาน พื้นปูด้วยกระเบื้องเซรามิก ๖ เหลี่ยม ผนังทั่วไปทำด้วยหินล้าง
- ชั้นที่ ๒ สูงจากชั้นที่หนึ่ง ๕.๐๐ เมตร โครงสร้างมีเสาทั้งหมด ๘๖ ต้น มีพื้นที่โดยรอบ สำหรับก่อสร้างเจดีย์องค์เล็กประจำทิศเหนือ ทั้ง ๔ และพระพุทธรูปประจำซุ้ม ๔ องค์ ผนังประกอบด้วยปูนปั้นเป็นรูปเสามิบัวเหนือเสา พื้นปูด้วยกระเบื้องเซรามิก ๖ เหลี่ยม ผนังทั่วไป ทำด้วยหินล้างและประดับกระเบื้องด้านเกวียน

- ชั้นที่ ๓ สูงจากชั้นที่สอง ๔.๘๐ เมตร โครงสร้างมีเสาทั้งหมด ๔๔ ต้น มีพื้นโดยรอบ สำหรับก่อสร้างเจดีย์องค์เล็กประจำทิศเฉียง ๔ องค์ เช่นเดียวกับชั้นที่ ๒ พื้นปูด้วยกระเบื้อง เซรามิก ๖ เหลี่ยม ผืนงั่วไปทำด้วยหินล้าง
- ชั้นที่ ๔ สูงจากชั้นที่สาม ๑.๖๐ เมตร ประกอบด้วยฐาน ๘ เหลี่ยม เป็นชั้นเริ่มต้นของ ตัวองค์พระธาตุ โครงสร้างประกอบด้วยเสาทั้งหมด ๒๔ ต้น ผืนงั่วไปทำด้วยหินล้าง
- ชั้นที่ ๕ สูงจากชั้นที่สาม ๑.๐๐ เมตร ประกอบด้วยฐานบัวกลม โครงสร้างประกอบด้วยเสาทั้งหมด ๑๖ ต้น ผิวภายนอกทำด้วยหินล้าง
- ชั้นที่ ๕ ถึงชั้นที่ ๑๐ มีความสูง ๑๑.๐๐ เมตรเป็นตอองค์ระฆังของพระธาตุโดยเฉพาะชั้นที่ ๘ จะเป็นชั้นที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ โครงสร้างประกอบด้วยเสาทั้งหมด ๑๖ ต้น จนถึงชั้นที่ ๙
- ชั้นที่ ๑๐ ชั้นที่ ๑๐ ลดเหลือเสา ๙ ต้น ลักษณะองค์ระฆังภายนอกทำด้วยหินล้างทั้งหมด เป็นชั้นบัลลังก์ ลักษณะโครงสร้างมีเสาทั้งหมด ๕ ต้น ผืนงั่วไปทำด้วยหินล้าง พระธาตุนาดูน
- ชั้นที่ ๑๑ ชั้นที่ ๑๑ ถึงชั้นที่ ๑๔ มีความสูง ๔.๖๐ เมตร เป็นชั้นบัลลังก์ประกอบด้วยลักษณะทรงกลมมีลายปูนปั้นเป็นกลีบบัว โครงสร้างประกอบด้วยเสา ๕ ต้น ผืนงั่วไปทำด้วยหินล้างทั้งหมด
- ชั้นที่ ๑๔-๑๖ ชั้นที่ ๑๔ ถึงชั้นที่ ๑๖ มีความสูง ๖.๘๐ เมตร เป็นชั้นปล้องไฉน มีทั้งหมด ๖ ปล้อง โครงสร้างประกอบด้วยเสาแกนต้นเดียว ปล้องไฉนทำด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก ผิวทำด้วยหินล้าง ในส่วน
- ชั้นที่ ๑๖ ถึงยอดคือปลียอด มีชั้นปลี ชั้นลูกแก้ว และชั้นฉัตรยอด โครงสร้าง ประกอบด้วยเสาแกนต้นเดียว ผืนงั่วไปทำด้วย หินล้างโดยรอบ ส่วนฉัตรยอดบุด้วยโมเสกแก้วสีทอง

การเดินทางไปแหล่งท่องเที่ยว

เดินทางจากตัวเมืองมหาสารคามใช้เส้นทางหมายเลข ๒๐๔๐ ผ่านอำเภอกุดคำ อำเภอนาโพธิ์ แล้วเลี้ยวขวาเข้าเส้นทางหมายเลข ๒๐๔๕ ถึงอำเภอนาดูน ห่างจากตัวเมืองมหาสารคาม ประมาณ ๖๕ กิโลเมตร